

XI täiskasvanud õppija nädal Eestis 2008

õpime mõnuga

Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

Eesti tuleviku heaks

ANDRAS

Haridus- ja Teadusministeerium

XI täiskasvanud õppija nädal 10.-17. oktoober 2008

ÕPIME MÕNUGA

Erinevad üheskoos

Haridus- ja Teadusministeerium

**XI TÄISKASVANUD ÕPPIJA
NÄDAL**

2008

Toimetaja: Kati Käpp
Konsultandid: Kerttu Taidre, Sirje Plaks
Kujundaja: Mihkel Ronk
Keeletoimetaja: Kati Kio
Fotod: ETKA Andras, A-selver AS, Liisi Peets, Enn Sutting, Janek Vapper
Väljaandja: ETKA Andras, Valge 10, Tallinn 11413, www.andras.ee

Sisukord

Head õppijad!	5
TÕNi avamine	6
Grundtvigi päev	8
E-õppe päev	9
Foorumid	10
Õpibuss	12
Õpilaev	13
Õpitamm	14
Täiskasvanud õppijate foorum	15
Kultuuridevaheline dialoog – erinevad üheskoos	16
Meediakajastus	18
2008. aasta tunnustatud ja edulood	20
Tunnustamise reglement	42
Регламент поощрения	44
Kokkuvõte	46
Резюме	47
Summary	48

Valik TÕNi 2008. a trükiseid

Raamat on välja antud ELi struktuuritoetuse, Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Täiskasvanuhariduse populariseerimine” raames.

Head õppijad!

Mul on hea meel, et Eestis on neid inimesi aina rohkem, kes ei pea õppimist ainult koolipoiste ja -plikade pärusmaaks. „Täiskasvanuna õppida on mõnus, kuna mõttelaad on küpsem, suhtumine sihikindlam ning on võimalus tugineda oma kogemustele ja loogikale,“ nagu on öelnud üks tubli õppija Lääne-Virumaalt.

Täiskasvanud õppija nädal (TÕN) on hea näide sellest, et riik ja rahvas ei ole teineteisest eemaldunud, vaid ühendanud võimalused inimeste entusiasmi, loovuse ja oskustega.

Kui me räägime võimalustest, pean ma silmas meie peamist koostööpartnerit Haridus- ja Teadusministeeriumit, kes on kõik need 11 aastat TÕNi toetanud nii rahaliselt kui ka nõu ja jõuga. Ma julgen siinkohal olla krossilik ja öelda, et ministeerium on olnud kaasteeliseks, kellela seda matka – mis muidugi jätkub – poleks alustatudki. Jätkuvalt on meil võimalus kasutada Euroopa Sotsiaalfondi vahendeid.

Kui nüüd rääkida reisiseltskonnast, eks me alustasime lihtsa kontuurkaardi ja kompassiga, aga iga aastaga oleme astunud sammukese edasi. 2008. aastal olime õpiinfo jagamisel edukamad kui kunagi varem, olgu see siis õpibussi või kohaliku meedia vahendusel. Menukaks osutus meie põhjanaabrite eeskujul aasta õppijatest kokku pandud kalender. Tulekul on täiskasvanuõpet kajastavad raadio- ja telesaated.

Täna kõiki õppijaid, eestvedajaid ja toetajaid. Tunnustan neid, kes TÕNi heasse eesmärki usuvad, täiskasvanueas õppimist südamega võtavad ja seeläbi endale rikkama elu kindlustavad.

Õppida pole kunagi hilja! Õpime mõnuga!

Ene Käpp
ETKA Andras juhatuse esimees

Täiskasvanud õppija nädal (TÕN) on hea näide sellest, et riik ja rahvas ei ole teineteisest eemaldunud, vaid ühendanud võimalused inimeste entusiasmi, loovuse ja oskustega.

TÕNi avamine

XI täiskasvanud õppija nädala pidulik avamine toimus 10. oktoobril Võru Kultuurimajas Kannel. Saalitäit rahvast tervitas Setu leelokoor Helmeakaala ning avasõnad ütlesid Haridus- ja Teadusministeeriumi täiskasvanuhariduse talituse juhataja Terje Haidak ja ETKA Andras juhatuses esimees Ene Käpp.

Tervitusega esines Võru maavanem Ülo Tulik ning Soome Täiskasvanuhariduse Assotsiatsiooni peasekretär Eeva-Inkeri Sirelius andis edasi head soovid meie põhjanaabritelt.

Euroopa Komisjoni juhtlause „Kultuuridevaheline dialoog” oli ühtlasi ka 2008. aasta TÕNi teema ning ettekandega „Õppimine kui kultuuri dialoog” valgustas avaüritusele kogunenud inimesi Eesti Kunstiakadeemia professor David Vseviöv.

Avaürituse kõige pidulikumas osas tunnustati aasta õppijat, Raplamaalt pärit Ingrid Savi. Aasta koolitaja tiitel läks Läänemaale Marju Heldemale. Koolitussõbralikumaks organisatsiooniks tunnustati AS Selver ning omavalitsuseks Vinni vald Lääne-Virumaal.

Avaüritusel õpitud oskus võib kasulik olla ka tulevikus.

Kokkutulnud kolleegid mõtteid vahetamas.

„Mida mina viimati õppisin?”

Lisaks traditsioonilistele kategooriatele anti 2008. aastal välja auhind „Õpime mõnuga”. Selle sai Võrumaalt pärit mööblitööstur Allar Toomik, kes õppis selgeks lõõtspillimängu. Tiitliga „Õppida pole kunagi hilja” pärjati Viljandimaalt pärit Enno Kell, kes on pensionieas õppinud kasutama arvutit ja pannud kirja oma eluloo.

Parksepa Keskkooli õpetajad olid Fr. R. Kreutzwaldi „Kilplaste” ainetel valmistanud ette lavakava „Elu Võrumaal”, mis kultuurimaja lavalaudadel ette kanti. Päevakohase sketši elust Eestimaal esitasid kohalikud kuulsused Tilde ja Roosi. Laulul lasid kõlada segakoor Hilaro ja meesteansambel Hauka Vägevad. Pärast pidulikku osa sai fuajees osa võtta Setu Käsitüü Kogo töötoast ja õppida viltimist. Kõikidest maakondadest oli avaüritusele kokku tulnud ligikaudu 350 inimest ning kohvilaua juures oli aega mõttekaaslastega juttu ajada ja eelseisvate ettevõtmiste üle arutleda.

Suur tänu Võru Maavalitsusele, kultuurimajale Kannel ja TÕNi Võrumaa tugigrupile!

Aasta tegijad: A-Selver AS personalijuht Kristiina Palm, Vinni vallavanem Toomas Väinaste, Marju Heldema, Enno Kell, Ingrid Savi ja Allar Toomik

Soome kolleegide tervitused edastas Eeva-Inkeri Sirelius.

Inge Kiviselg (vasakul) ja Evelin Tiitsaar (paremal) Haridus- ja Teadusministeeriumist. Keskel Võrumaa TÕNi koordinaator Merike Ojamaa.

Aeg on silmad avada, aeg on vaadata, tajuda, kogeda.

Rahvusvahelised õpingid – koostöövõimalused laienevad.

Grundtvigi päev

14. oktoobril toimus Salme Kultuurikeskuses Grundtvigi päev, mis lähtuvalt 2008. aasta motost Euroopas ja TÖNi teemast oli pühendatud kultuuridevaheliste erinevuste temaatikale.

Grundtvig on osa Euroopa elukestva õppe programmist, mille sihiks on pakkuda tuge kõigile täiskasvanuhariduses osalejatele. Oma tegevustes keskendub Grundtvig proovikividele, mis on seotud Euroopa vananeva elanikkonna ning täiskasvanute teadmiste ja oskuste suurendamisega. Mitmete alltegevustega töötab programm selle nimel, et edendada Euroopas koostööd täiskasvanuhariduse alal, pakkuda täiskasvanutele põnevamaid ja mitmekesisemaid õppimisvõimalusi, suurendada kõigis kodanikutunnet ja tõsta elukestva õppimise populaarsust laiemalt.

Grundtvigi programmis löövad kaasa 31 Euroopa riiki, samas on kultuurikeskkondi ja keeli, mida räägitakse, veel rohkem. Et olla selles mitmerahvuselises meeskonnas töötades edukas ja saavutada loodetud tulemus, läheb vaja uusi teadmisi ja oskusi. Milliseid täpselt, sellest Grundtvigi päeval räägitigi.

Päevast võttis osa 60 inimest, kelle seas oli nii varem Grundtvigi programmis osalenuid kui ka täiesti uusi huvilisi. Kuna 2009. aastal tehakse programmi raames algust mitme päris uue tegevusega, keskenduti tutvustuses eelkõige nendele. Nimelt saab uuest aastast lisaks õpikoostööprojektides ja täienduskoolituses osalemisele Grundtvigi programmi raha abil organiseerida ka rahvusvahelisi õpiringe (kus osavõtjaid üle Euroopa), kaasa lüüa eakate vabatahtliku teenistuse projektides (ning panustada õppimisse vabatahtliku töö kaudu) ja läbida kuni kümnekuuline tööpraktika täiskasvanukoolitajana mõnes teises Euroopa riigis.

Oma kogemusi tutvustasid õpikoostöös, koolituskursustel ja kontaktseminaridel osalenud koolitajad. Uutest alustavatest tegevustest aitasid parema pildi luua MTÜ Estyes esindajad, kes tutvustasid lähemalt väliskoostööd vabatahtlike vastuvõtmisest Eestis ning Õpiringide Selts Semud selgitas õpiringide ajalugu ja tähendust Eestis. Suhtlemisharjumuste muutumisest 21. sajandil, kultuuristereotüüpidest ja suhtlemisest eri kultuuride esindajate vahel rääkis koolitaja Loone Ots.

Grundtvigi päeva teokssaamisele aitasid kaasa Triin Siiner, Madis Kahro, Piia Saak, Loone Ots, Nadežda Saar, Kaarina Konsap, Juta Jõgi, Tiina Lipp, Hannelore Juhtsalu ning Salme Kultuurikeskus ja Tervise Catering.

E-õppe päev

TÕNi raames toimus e-õppe nädal ja 15. oktoobril üle-eestiline e-õppe päev. Kõigil huvilistel oli võimalus osaleda veebipõhistel mini e-kursustel, samuti said inimesed jagada informatsiooni Eesti ülikoolides ja kutsekoolides pakutavate veebipõhiste kursuste kohta.

Alates 9. oktoobrist oli avatud e-õppe päeva kodulehekülj (www.e-uni.ee/e-oppija/), kus sai muu hulgas jälgida e-õppe televisiooni (e-TV) ja osaleda aja-veebis, samuti tutvuda Eesti e-Ülikooli ja e-Kutsekooli konsortsiumi liikmete täienduskoolituse pakkumisega (2008/2009). E-õppe päeva kogu tegevus oli kavandatud Interneti-põhiselt. Nädala jooksul külastas ürituse kodulehekülge üle 4000 inimese.

E-õppe nädala üheks suuremaks ja olulisemaks sündmuseks oli e-õppe televisioon (e-TV). Teist aastat järjest eetris olnud e-TV viidi ellu koostöös Eesti Arengufondiga. Saate teemaks oli haridus aastal 2018. Koostöös Estonian Business Schooli, Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga küsitleti Eesti kõrgkoolides õppivaid välisstudengeid ja uuriti, mis on Eesti kõrghariduse fenomen ja miks tasub välismaalt siia õppima tulla. Lisaks uuriti Haridus- ja Teadusministeeriumi osakonnajuhatajatelt ja ministeeriumi kantslerilt Janar Holmilt, kuhu Eesti kutse- ja kõrgharidus nende arvates liigub ja mida tulevik meile toob. E-TV vaatajaid oli reaajas üle 130 ja hiljem vaatas salvestust üle 2000 inimese. Saate salvestust on võimalik vaadata Internetis aadressilt www.e-uni.ee/e-oppija/eTV.html.

E-õppe nädala jooksul korraldatud mini e-kursustel sai näiteks õppida kirjutama CDsid ja DVDsid. Toimusid lillekimbu ja lipsusõlme valmistamise kursused, samuti kursused „Mida silmas pidada avalikul esinemisel?” ja „Kuidas ennast esitleda?”. Ka norra keele algkursus oli mini e-kursuse raames võimalik läbida. Kokku külastas mini e-kursuseid umbes 4200 inimest. Kursustega saab tutvuda aadressil www.e-uni.ee/e-oppija/minikursus.html.

Sel aastal toimus e-õppe nädala ajal õpetajatele ja õppejõududele mõeldud koolitus „Aktiivõppe meetodid e-kursustel”. Kursus oli täielikult veebipõhine Moodle'i õpikeskkonnas ning koosnes neljast moodulist. Iga moodul käsitles ühte õppemeetodit, mida on võimalik kasutada e-õppes: kuue mütsi meetod, akadeemiline vaidlus, juhtumi analüüs ja mängud. Iga meetodi kohta on kursuse õppematerjalides olemas teoreetiline ülevaade ja kasutamise näited. Kokku registreerus moodulitele 89 inimest ja nendest lõpetas 57 inimest. Tunnistuse saamiseks tuli valida üks moodulitest ning ülesanded sooritada. Kõik kursuse moodulid on ka pärast e-õppe päeva vabalt kättesaadavad.

E-õppe nädala korraldaja on Eesti Infotehnoloogia Sihtasutuse e-Õppe Arenduskeskus koostöös Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga.

www.e-uni.ee

Palamuse vallavanem Urmas Astel ja Eesti Haridusfoorum esindaja Olav Aarna

Foorumid

Täiskasvanuhariduse foorumid ja eelfoorumid on oma teemapüstituse ja vastavate diskussioonide käivitamisega olnud sihiseadjaks ja rajaleidjaks erinevate täiskasvanuhariduse osapoolte koostöös. Foorumite traditsioon ulatub aastasse 1998, eelfoorumeid on korraldatud alates 2003. aastast.

12. juunil 2008 toimus Luua Metsanduskoolis eelfoorum „Südamelt ära”. Kuulati ettekandeid Tallinna Ülikooli Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituudi teaduritel. Rein Vöörmann rääkis täiskasvanuhariduse poliitikast ja võrdles Eestit teiste Euroopa riikidega. Triin Roosalu peatus õpingute jätkamise motiividel: täiskasvanud (üli)koolis. Auni Tamme ettekanne keskendus tööle ja õpingutele – püüdes tabada tulevikku.

Koolituse koordineerivate ministriumite esindajate hinnangud olukorrale täienduskoolituse valdkonnas andsid edasi Terje Haidak HTMi täiskasvanuhariduse talitusest ja Thor-Sten Vertmann Sotsiaalministeeriumi tööturu osakonnast.

Koolitajate arvamused töid välja Ivo Eesmaa, Eesti Vabaharidusliidu juhatuse esimees, Reili Pae, TLÜ Avatud Ülikooli büroo koolitusjuht ning Palamuse valla õpiloo esitas Palamuse vallavanem Urmas Astel.

Rühmatöö käigus sai kõik südamelt ära rääkida.

17. oktoobril 2008 toimus hotellis Euroopa XII täiskasvanuhariduse foorum „Täiskasvanuharidus saja-aastases Eestis”. Foorumil vaagiti täiskasvanuhariduse hetkeolukorda ning arutleti selle üle, milliseid muutusi vajab ühiskond uuenduslikuks mõtlemiseks. Foorumit modereeris Keit Kasemets Riigikantseleist.

Peaettekande võrgustikust kui võtmeküsimusest täiskasvanuhariduses tegi Tuomo Kuosa Soome Tuleviku-uuringute Instituudist.

Arutlusringis „Mõtteid ja ideid rännakuks Eesti sajandale sünnipäevale” osalesid Erik Terk Eesti Tuleviku-uuringute Instituudist, Urmas Varblane Tartu Ülikooli majandusteaduskonnast, Aksel Ers AS Narva Elektriijaamadest ning Ainar Ruussaar uudisteagentuurist BNS.

Pärastlõunase osa juhatas sisse haridus- ja teadusminister Tõnis Lukase ettekanne „Õppimine on uks uute võimaluste maailma”.

Edukuse võti on julgus uuenduslikult mõelda ja muudatusi ellu viia. Oma julgheid mõtteid ja kogemusi jagasid kodanikualgatuse „Teeme ära!” eestvedaja Rainer Nõlvak, külaliikumise Kodukant projektijuht Hele-Mall Kink ning sihtasutuse Vaata Maailma juhataja Alar Ehandi.

Sisukad ettekanded, asjatundlik arutelu ja initsiaatorite praktilised kogemused andsid 112 osalejale edaspidiseks palju mõtlemisainet.

*Tuomo Kuosa Soome
Tuleviku-uuringute Instituudist*

Urmas Varblane, Aksel Ers, Erik Terk ja Ainar Ruussaar arutlusringis

Keit Kasemets Riigikantseleist

Õpiinfo ratastel: läbisõit
4775 km, 15 maakonda ja
64 peatuspaika

Õpibussi logiraamat
<http://opibuss.blogspot.com>

Õpibuss

Kuu aja jagu vuras mööda Eestimaa teid ringi õpibuss, mille eesmärk oli jagada inimestele teavet õppimisvõimaluste kohta. Bussiga läbiti 4775 km ning see jõudis kõiki 15 maakonda ja peatus 64 kohas. Õpibuss valis oma peatuskohaks alati väikese asula või küla, et jagada teavet elukestva õppe kohta ka nende inimestega, kelle elukohast jääb suurem asula eemale ning kellel on õppimisvõimaluste kohta raskem infot kätte saada. Alati ei ole ka Interneti kasutamise võimalus küladel nii iseenesest mõistetav nagu linnades.

Õpibussi rooli hoidis enda käes bussijuht Kalev, kellele tulid igas peatuskohas nõujagamisel appi kohalikud TÕNi võrgustiku võtmeisikud. Kui buss mõnda sihtkohta jõudis, lükati samal ajal bussis toimuva tegevusega käima ka õpituba rahva- või vallamajas. Õpibussi reisi jooksul sai täienduskursuste ja õppimisvõimaluste kohta teavet ligi poolteist tuhat inimest.

Kalev võttis nõuks panna õpibussi ümber ja sees toimunu kirja blogisse, et ükski emotsioon ega hea mõte kaduma läheks.

18. päev, 14. oktoober – Tartumaa

Hommik Luunja rahvamaja ja poe ees. Eks maarahvas ole ikka skeptiline, kui saad aga ühe või paar inimest sisse meelitatud, läheb edasi juba libedamalt, kuna see esimene kutsus sõbrad-sõbrannad ka kohale ja niimoodi saab inimestega ikka kontakti.

8. päev, 1. oktoober – Pärnumaa

Ikla – inimestel on müüdid – keegi (või üldjuhul) ei tea, et on olemas head võimalused saada tööd, käia õppimas jne. Mehed, täies tööeas, teeksid tööd meeleldi, kuid ei oska infot otsida ja uhkusest ei lähe abiotsingutele ka.

6. päev, 29. september – Raplammaa

Täna, teisel Raplammaa päeval, käis ühel hetkel peas krõps. Tekkis tunne, et info õppimise või õppimisvõimaluste kohta on inimesteni juba jõudmas. Mingisugune tahtmine on tekkinud. Nüüd on aga järgmine probleem – transport. Mis küll võiks olla liikumapanev jõud selleks, et inimesed ISE tahaks õppima minna ja ka transporti organiseerida? Mõte minemisest on juba olemas.

Õpilaev

Kuna 2008. aasta TÕNi teema oli „Erinevad üheskoos – kultuuridevaheline dialoog”, lükkasid Tallinna Ülikooli andragoogika eriala teise õppeaasta tudengid Tallinki laeval Superstar käima Eesti-Soome õpilaeva. Projekti eesmärk oli tutvustada eesti ja soome kultuuri, et mõistaksime paremini naaber rahvaid ja inimesi enda ümber.

Sõidu alguses jagati reisijatele koolitustele kutsuvaid reklaamlehti, mille alusel toimus hiljem osalejate vahel ka auhindade loosimine. Esimene koolitus „Eesti ja soome kultuurid” toimus Soome Instituudi juhataja Jaana Vasama juhtimisel, kes tutvustas huvilistele naaber rahvaste erinevusi ja sarnasusi. Koolituse juhatas sisse korraldajate filmitud tänavaküsitlus, millega püüti panna inimesi mõtlema, kui erinevatest aspektidest kultuur tegelikult koosneb ning kus on kokkupuutepunktid Eesti ja Soome vahel. Reisifoto koolitusel jagas nõu Eesti Kunstiakadeemia fotograafiatudeng Maria Aua, kes tutvustas huvilistele, milliseid pilte tasuks reisil olles teha ning kuidas ja mida võiks jäädvustada. Mõlemad koolitused tõlgiti.

Koolitusi toetasid koolitusmapid, mis sisaldasid mõlema koolituse Powerpoint-esitlusi, samuti korraldajate ja projekti tutvustust, tagasisideankeeti ning lühikest keelekursust. Kogu koolitusmapp oli kakskeelne.

Eesti-Soome õpilaeva projekt oli suunatud eelkõige eesti ja soome rahvusest täiskasvanud laevareisijatele, kes on huvitatud vastavate riikide kultuuridest. Tagasisidest selgus, et laeval korraldatud ettevõtmised olid harivad ja koolitusteemad huvitavad. Osalejad mainisid veel, et koolitused oleksid võinud olla lühemad ja kahe koolituse vahel oleks võinud olla paus, ent enamik oli positiivselt üllatunud üliõpilaste korraldatud projektist ja kuulasid koolitusi huvia.

Õpilaeva projekti eestvedajad olid Krista Tiit, Külli Rääbis, Kaie Treiman, Maari Põim ja Lisell Veskimester.

Õpilaeva meeskond: TLÜ andragoogika II kursuse tudengid

Õpitramm

2008. aasta TÕNi ajal liikus pealinna trammirööbastel liinil nr 4 õpitramm, mis oli kaunistatud reklaamiribaga „Õpime mõnuga”. Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumi õpilased jagasid trammis teavet õppimisvõimaluste kohta ja TÕNi komme, lisaks sellele korraldati mitmeid õpitegevusi.

Nädalavahetusel oli trammiga sõitjatel võimalus lahendada hariduse teemalisi ristsõnu. Parimatele oli auhinnaks koht Tallinna Rahvaülikoolis toimuvatel kursustel: kaks trammisõitjat pääsesid Sergei Stadnikovi kursusele „Egiptus” ning kaks tublit ristsõnalahendajat Arne Miku kursusele „Kiikame ooperikööri”. Lisaks loositi välja väikeseid TÕNi meenekotte ning lohutusauid.

Ühel trammisõidu päeval korraldati õpiloos. Iga loosi tõmmanud trammisõitja sai endale auhinnaks mõne TÕNi meene. Auhinnadeks olid raamatud, helkurid, märkmikud, pastakad, kalendrid ja šokolaadid. Trammi tagumises osas oli avatud auhinnanurk, kust inimene kohe oma võidu kätte sai.

Õpitrammi korraldajad kogusid Tallinna Ülikoolist, Eesti Vabaharidusliidust, Tallinna Haridusametist ja Andrasest kokku üle 200 raamatu ning tasuta raamatu päeva raames jagati trammis sõitjatele valdavalt täiskasvanuhariduse teemalisi raamatuid. Raamatu üleandmise juurde selgitati TÕNi ideed ning julgustati igas vanuses inimesi ennast täiendama.

Inimesed võtsid jagatud materjalid ja teabe vastu positiivselt, mõistagi tegid kõige rohkem rõõmu saadud auhinnad ning TÕNi kommid. Et venekeelseid infomaterjale jäi napiks, pööratakse järgmisel aastal sellele rohkem rõhku.

Õpitrammis tehti ka väike küsitlus õppimise teemal. Järgnevalt väike valik saadud vastustest: „elu on õppimiseks, õppimine ei lõppe kunagi”; „õppimine on enese harimine, täiendamine, teadmiste omandamine terve elu”; „õppimine terve elu annab materiaalse baasi”; „õppimine tähendab kõigega kursis olla, muidu inimene vananeb kiiremini”.

Õpitrammi projekti viis ellu MTÜ Verte! koostöös ETKAga Andras.

Tramm nr 4 viib Tondilt Ülemistele.

Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumi neid

Täiskasvanud õppijate foorum

Visioon – hooliv ja õppimise kaudu kestmajääv Eesti ühiskond.
Missioon – tutvustada ja kanda edasi elukestva õppimise head kogemust.

Igal aastal saavad tunnustuse osaliseks inimesed, kes on õppimise kaudu elukvaliteeti parandanud. Et õppijate tunnustamine ei piirduks ainult ühekordse käesurumise ja lillekimbuga ning et õppijate positiivne kogemus ja energia leiaksid rakendust, kutsuti 2005. aastal ellu täiskasvanud õppijate foorum (TÕF).

28. novembril 2008 tuli Eesti Lastekirjanduse Keskuses kokku juba IV TÕF, kus osalesid maakondade aasta õppijad ja täiskasvanute gümnaasiumide esindajad, kokku 48 inimest. Foorumi avas ja päeva juhtis TÕFi initsiatiivgrupi liige Marika Kaasik. Koos sotsioloog Ivi Proosiga vaadati tagasi Eesti arengule pärast taasiseseisvumist. Räägiti ühiskonnas toimuva mõjust inimestele ja väärtushinnangute kujunemisele. Milliseid katsumusi esitavad meile 21. sajandi esimese kümnendi lõpuaastad ja kuidas aitab nendega toime tulla õppimine.

Eesti Lastekirjanduse Keskuse juhataja Anne Rande tuletas toimumiskohta põhjalikumalt tutvustades kõigile osavõtjatele meelde, et hoiakutele ja väärtushinnangutele, mis kujundavad inimese saatust, pannakse alus lapsepõlves ja headel raamatutel on sealjuures väga oluline roll.

Päev jätkus TÕFi initsiatiivgrupi esimehe Merle Haugi arutlusega teemal „Aasta õppija – väljakutsed ja kogemused”. Merle Haug kutsus kõiki isiklikku kogemust appi võttes kaasa mõtlema, kuidas saab aasta õppija mõjutada inimeste arusaamu õppimisest ja kaasata inimesi õppimisse.

Sama teemaga jätkasid osalejad arutelusid töötubades, kus jõuti ühisele järeldusele, et aasta õppija tiitel on tunnustus, mis tõstab mitte ainult auhinnatud õppija, vaid ka tema lähedaste enesehinnangut. Kokkutulnud tegid ettepaneku, et aasta õppijad võiksid oma lugu jutustada külaseltsides ja õpi-ringides – nii saab olla eeskujuks neile, kes ei ole veel otsustanud õppimise kasuks. Aasta õppija üks kohustusi võiks olla uue aasta õppija kandidaadi esitamine järgmisel aastal.

Töötubasid juhtisid Marju Heldema, Marika Kaasik ja Maret Lina.

Tunnustatud õppijad on inimesed, kes on mitu korda õppijana selle teekonna läbi käinud ja kellel on kogemusi, millest teistele rääkida. Kui nemad ütlevad, et tule õppima, mõjub see kõige veenvamalt. Täiskasvanud õppijate ühenduse TÕF kaudu saab paremini võimalikuks õppijate huvide esindamine ja toetussüsteemi loomine nii riigi, kooli, kogukonna kui ka perekonna tasandil.

Head õppijad, kui te tunnete huvi TÕFi tegevuse vastu, saatke palun e-kiri aadressil tof@ag.tartu.ee.

Tunnustatud õppijatel on kogemusi, millest teistele rääkida.

Täiskasvanud õppijate foorum

Õppida pole kunagi hilja.

Töötubades õpiti oma ala meistritelt.

Kultuuridevaheline dialoog – erinevad üheskoos

TÕNi ettevalmistamine algas juba kevadel märtsis-aprillis, kui toimusid üle-eestilise võrgustiku piirkondlikud koolituspäevad Tallinnas, Tartus, Haapsalus ja Narvas. Üle kaheksa inimese kuulus Marju Lauristini ja Anu Virovere päevakohaseid ettekandeid. Kokkutulnud arutlesid 2008. aasta nädala teemal „Kultuuridevaheline dialoog – erinevad üheskoos” ning planeerisid sellest tulenevaid tegevusi oma kogukonnas.

Tänu üle-eestilise tegusalt toimiva võrgustiku olemasolule jätkus TÕNi ajal tegevusi igasse maakonda ning ka linnadesse ja küladesse. Kokku toimus 473 üritust: loengutest, seminaridest, õpi- ja töötubadest, temaatilistest õhtutest, mälumängudest, infopäevadest, messidest, tantsu-, jooga- ja feng shui kursustest ning arvuti- ja keelekursustest võttis osa ligikaudu 17 000 inimest. Professionaalid nõustasid tasuta ligi 400 inimest.

Üle-eestiline TÕNi võrgustik on iga aastaga laienenud.

Psühholoogia, tervise, erinevate kultuuride ja andragoogika teemal peeti 151 loengut. Töötubasid korraldati 112 ning neis sai õppida siidi- ja portselanimaalimist, viltimist, klaasvitraaži tegemist ning helkurite ja ehete valmistamist. Lisaks oli TÕNi raames võimalus osa saada 33 näitusest.

Omaette äramärkimist väärivad traditsiooniks kujunenud tunnustamisüritused kõigis maakondades, kuhu kutsutakse silmapaistvad õppijad ja koolitajad ning organisatsioonide ja omavalitsuste esindajad.

Suur tänu maakondade TÕNi koordinaatoritele ja nende tugigruppide liikmetele!

TÕNi koordinaatorid: Heli Gescheimer Harjumaalt, Aivi Telvik Hiiumaalt, Maire Merioja Ida-Virumaalt, Pille Tutt Jõgevamaalt, Gärt Filippov Järvamaalt, Heli Kaldas Läänemaalt, Lehte Tuuling Lääne-Virumaalt, Tiina Kalvik Põlvamaalt, Sirje Pauskar Pärnumaalt, Ivi Sark Raplamaalt, Meelis Kaubi Saaremaalt, Viivi Loka Tallinnast, Ruth Elias Tartumaalt, Mare Visnapuu Valgamaalt, Tiiu Männiste Viljandimaalt, Merike Ojamaa Võrumaalt.

Aitäh Hasartmängumaksu Nõukogule, kes toetas TÕNi tegevusi maakondades.

Kõige populaarsem töötuba oli sel aastal viltimine.

TÕNi ajal jätkus tegevusi kõikidesse maakondadesse ning linnadesse ja küladesse.

Meediakajastus

XI täiskasvanud õppija nädal liikus sammu edasi oma meediakajastusega. Lisaks sellele, et nädala tegemistest kirjutasid suuremad päevalehed ja maakonnalehed ning rääkis raadio ja televisioon, ilmus TÕNi teemalisi artikleid ka vallalehtedes. Enamasti oli kirja pandud just sellest piirkonnast pärit õppija lugu ning ära oli toodud ka õpibussi liikumise graafik.

Pärast TÕNi korraldas ETKA Andras seminari, kus koos kohalike lehtede toimetajatega arutati elukestva õppe teemadel. Seminarid toimusid kahel päeval Tartus ja Tallinnas ning nendel tegi ülevaate Eesti meediamaastikul toimuvast BNS Grupi juhatuse esimees Anvar Samost. Samost rääkis muu hulgas, et uudised maailmas toimuva kohta saab inimene hõlpsasti kätte Internetist ning olulisemaks muutub just kohaliku tähtsusega väljaanne.

Tallinna seminaril rääkis oma õpikogemusest täiskasvanuna Eesti Ekspressi ajakirjanik Madis Jürgen, kes oma põhitöö kõrvalt võttis ette maastikuarhitektuuri õpingud Räpinas.

Elukestva õppe tema ja selle kajastamise olulisuse osas olid seminaril osalenud vallalehtede toimetajad ühel meelel. Lisaks kursuste ja koolituste kohta teabe jagamisele leiti, et lehest oleks innustav lugeda ka inimeste õpilugusid sellest, kuidas on selgeks õpitud sootuks teine amet või kuidas tänu hobile on mõni oskus põhjalikumalt omandatud.

Pala Teataja, oktoober 2008

Muhulane, september 2008

EDULOOD 2008

Aasta tegijad 2008: Vinni vallavanem Toomas Väinaste, A-Selver AS personalijuht Kristiina Palm, aasta koolitaja Marju Heldema, aasta õppija Ingrid Savi

2008. aasta tunnustatud

Sel aastal esitati neljas kategoorias tunnustamiseks 146 kandidaati, neist 63 aasta õppija ja 48 aasta koolitaja tiitlile. Aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitlile esitati 28 kandidaati ning aasta koolitussõbralikuma omavalitsuse tiitlile esitati 7 valda.

Aasta õppijad maakondades:

Hille Schaffrik Harjumaalt
Kaie Hlusoja Hiiumaalt
Tatjana Amerhanova Ida-Virumaalt
Ülli Heinmann Jõgevamaalt
Ruth Türk Järvamaalt
Leili Jõgisoo Läänemaalt
Anu Inno Lääne-Virumaalt
Tiina Hoop Põlvamaalt
Anu Nurmesalu Pärnumaalt
Ingrid Savi Raplamaalt
Aino Rummel Saaremaalt
Helje Saluse Tallinnast
Krista Salumets Tartumaalt
Venda Bogdanov Valgamaalt
Enno Kell Viljandimaalt
Allar Toomik Võrumaalt

Aasta koolitajad maakondades:

Anne Kloren Jüri Gümnaasiumist Harjumaalt
Taavi Tuulik Suuremõisa Tehnikumist Hiiumaalt
Renata Laas Avatud Hariduse Liidu Kohtla-Järve Õppekeskusest Ida-Viru-
maalt
Kristi Koit Paide Kutsekeskkoolist Järvamaalt
Marju Heldema Haapsalu Kutsehariduskeskusest Läänemaalt
Asta Tuusti RMK Sagadi metsakeskusest Lääne-Virumaalt
Niina Siirmann Põlva Rahvakoolist
Asta Suss Kilingi-Nõmme Päevakeskusest Pärnumaalt
Merike Hallik Kohila Koolituskeskusest Raplamaalt
Maie Meius SA Ülikoolide Keskusest Saaremaalt
Ilme Pesur Multilingua Keelekeskus OÜst Tallinnast
Piret Tegova Tartu Rahvaülikoolist
Ülvi Kann Lüllemäe Rahvaõpistust Valgamaalt
Aili Mängel Viljandi Grand Hotel'ist
Maire Noormaa Puiga Raamatukogust Võrumaalt

*Kutsega koolitajate read
täienevad.*

Esita Sinagi oma kandidaat!

Aasta koolitussöbralikumad organisatsioonid maakondades:

AS Clik Harjumaalt
M ja P Nurst Hiiumaalt
Narva Kutseõppekeskus Ida-Virumaalt
Kesklinna Lasteaed Järvamaalt
TLÜ Rakvere Kolledž Lääne-Virumaalt
Libaste Lasteaed Pärnumaalt
Märjamaa Ettevõtjate Piirkondlik Ühendus MTÜ Raplamaalt
A-Selver AS Tallinnast
Tartu O. Lutsu nim Linnaraamatukogu Tartumaalt
Tehvandi Spordikeskus Valgamaalt
Viljandi Linnaraamatukogu Viljandimaalt
Pintmann Grupp OÜ Võrumaalt

Aasta koolitussöbralikumad omavalitsused maakondades:

Raasiku vald Harjumaal
Ambla vald Järvamaal
Vinni vald Lääne-Virumaal
Kehtna vald Raplamaal
Kaarma vald Saaremaal
Viiratsi vald Viljandimaal
Varstu vald Võrumaal

Raplamaa aasta õppija Ingrid Savi (44) õpingud algasid sellega, kui ta kolis maale – linnatüdrukuna ei tundnud ta ei taimi ega loomi, lehma õppis lüpsma, raamat põlvedel. Paariaastaste vahedega sündis viis tüdart, samal ajal tehti algust talupidamisega. „Talu on ettevõtte, kus on ainult üks peremees ja nii suur sissetulek meil puudus, et oleks saanud mind palgaliseks võtta”, räägib Ingrid, miks ta tööd hakkas otsima. Vallas parasjagu töökatetest puudus ei olnud, küll aga pakuti võimalust minna Pedagoogilisse Seminari hooldustööd õppima. Kuid ka kooli lõpetamine töökohta ei toonud ning oma õpinguid jätkas Ingrid Tööturuameti kaudu.

Ühel hetkel vabanes aga ööhooldaja koht Kaiu hooldekodus. „Algul hirmutas küll, et pooled ööd kodust ära, kuid sellega harjusin ruttu”, ütleb Ingrid. Mõne aja pärast jätkusid õpingud Tallinna Ülikoolis. Ingridi sõnul ei olnud seekord enam tegemist pelgalt koolitusega, vaid tõsise kooliga kõigi oma kontrolltööde, referaatide ja eksamitega. „Seal tekkis selline kindlustunne, et saan elus kõigega hakkama”, kinnitab Ingrid.

Raplamaa aasta õppijaks tunnustatud naine tahtis pärast pedagoogilisi õpinguid oma töös veel praktilisi oskusi omandada ning Tallinna Tervishoiu Kõrgkool oli selleks just õige paik. „Töö kõrvalt õppimine on küll väga pingeline: nädal koolis ja kolm nädalat kodus õppimist, lisaks praktikad. Hommikul kooli ja ööseks jälle tööle tagasi”, kirjeldab Ingrid oma praegust elukorraldust. Aga Ingrid teab, et talle meeldib töötada inimestega, ta tahab olla kasulik ning tunda rõõmu igast hetkest.

Kui suur pere ja talupidamine enam nii palju tähelepanu ei nõudnud, oli mul võimalus end erialaselt täiendada hakata. Millegipärast arvatakse, et kooliharidus viib sind kõrgele ja kaugemale, kuid mulle meeldib oma töös aina sügavamale minna.

Parim õppimisvõimalus on õpetamine.

Aasta koolitaja tiitel omistati 2008. aastal Haapsalu Kutsehariduskeskuse käsitöövaldkonna juhtõpetaja Marju Heldemale (37).

Kutsekoolis on Marju alates 2002. aastast õpetanud õmblemist, kunsti ja käsitööd. Kõik, mida Marju teeb, teeb ta südame ja hingega, temas on soojust ja hoolivust õpilaste ja töökaaslaste vastu.

Marju valdab oma valdkonda suurepäraselt ja ta mõistab õpilasi, ta suhtleb nendega kui samaväärsetega, kuid samas on paigas reeglid, mida täita tuleb. See aktiveerib õppijat, paneb ta kaasa mõtlema, küsima, andma tagasisidet ning seeläbi suureneb õppijatevaheline koostöö.

Iseäranis rahul on Marjuga õppivad täiskasvanud, kes ei ole pikka aega koolitustel osalenud. Marju positiivsus innustab inimesi üha rohkem õppima ja mõtlema iga päev sellele, et õppimine on meie elu loomulik osa. Õppeprotsessis osaledes saab inimene julgust proovida ja katsetada, edutunde suurenedes kasvab ka inimese enesekindlus. Marju koolitusel osaleja saab õppimisest positiivse kogemuse.

Marju on seadnud endale eesmärgiks tutvustada Eesti rahvuslikku käsitööd nii Eestis kui ka välismaal. Ta on Läänemaa Käsitööliste Ühenduse esimees ning Läänemaa käsitöötraditsioonide eestvedaja ja edendaja. Marju käe all on kuulus Haapsalu salli saanud endale pakendi ning Eesti Vabariigi juubeliaasta puhul ringles Soomes Haapsalu salli näitus. 2007. aastal omistati Marjule kui rahvuskultuuri hoidjale ja arendajale Läänemaa Kultuuripärlitiitel. Nüüd algatas Marju aga konkursi „Läänemaa suveniir“.

Marju elab maal oma isakodus Proosu talus Keedika külas Oru vallas. Kindlasti on Marju just see inimene, kes on eestvedaja oma küla ühisürituste korraldamisel, olgu selleks siis vastlad või jaanipäev. Seda kõike teeb ta vahvalt, maalähedaselt ja rahvuslikult.

2008. aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni tiitli pälvis A-Selver AS.

Suurim Eesti kapitaliga kaubanduskett hinnati tunnustuse vääriliseks 28 esitatud kandidaadi seast. „Selver pälvis auhinna, sest on loonud positiivse ja õppimist soodustava keskkonna, kus töötajatele tutvustatakse põhiväärtusi. Selveris mõistetakse, et töö tulemused sõltuvad töötajate oskustest ja teadmistest. Lisaks sise- ja väliskoolitustele pakutakse mentoriks olemist ning hooolitakse igati töötajate arengust. Selveris on koostatud personali arendamise ja koolitamise plaan,” on kirjutas žürii otsuses.

„Selver peab ettevõtteks, kus töötab rohkem kui 3000 inimest, väga oluliseks, et nii firmasisene kui ka -väline koolitustöö oleks korrapärane ja alati kõrgtasemel,” lausus Selveri tegevdirektor Ivi Saar. „See auhind on tunnustus meie aastatepikkusele süsteemsele ja läbimõeldud tegevusele töötajate arendamise nimel. Selveri soov on luua ja hoida kliendi usaldust. Üks viis selle eesmärgi saavutamiseks on oma töötajate asjatundlikkuse ja motiveerituse suurendamine, sest asjatundlikult, hästi (professionaalselt) ja hea tundeiga töötav inimene ju tekitab usaldust,” ütles Ivi Saar.

*Tunnustus annab
meile julgust ja kind-
lust sama rada jätkata*

Terje Haidak HTMst õnnitleb Vinni vallavanem Toomas Väinastet. Tagaplaanil Ene Käpp ja Evelin Tiitsaar.

Aasta koolitussõbralikumaks omavalitsuseks tunnistati 2008. aastal Vinni vald

, kus õppimise kiidavad heaks kõik ja kus õppimine on elu loomulik osa. Koolitussummad on vallaeelarves prioriteetse iseloomuga. Vallavalitsuses on haridus- ja kultuurinõuniku ametikohad ning seetõttu on teabevahetus erinevate tasandite vahel kiire ja hea. Valla haridusnõunik osaleb ka maakondliku TÕNi tugigrupi töös.

Vinni vallas on võimalik omandada haridust alates alusharidusest kuni kutse- ja kõrghariduseni välja. Täiskasvanuhariduse valdkonnas on vallas hea koostöö Lääne-Viru Rakenduskõrgkooli ja Rakvere Ametikooliga.

Valla sotsiaaltöötajad ja piirkonnajuhid teevad tihedat koostööd, et viia miinimumini töötute arv. Iga töötu, aga ka kooliõpingute katkestajale proovitakse Vinni vallas leida uus väljakutse, et inimene ei jääks koju istuma. Õnneks asub vallas ja valla lähedal mitu õppeasutust, kust kohalikud elanikud saavad nii taseme- kui ka täienduskoolitust ning paljud töötajad ümberõpet, samuti antakse nõu ettevõtjatele ja tööandjatele.

Lisaks vallaasutustele toetatakse vallaeelarvest kodanikualgatust ja mittetulundusühinguid, nii on leidnud toetust kohalike elanike püüdlused pidevalt areneda ja ennast täiendada. Kindlasti ei saa alahinnata Tudu, Kadila ja Roela maanaisteseltsi, MTÜ Roela Rahva Maja, MTÜ Roela Kodukandi ja Viru-Jaagupi koguduse tegevust, mille kaudu korraldatakse märkimisväärne hulk vabahariduslikke koolitusi. MTÜ Pajusti Vaba Aja Keskus koos Pajusti klubiga on korraldanud seniortantsu õppepäevi, millest on välja kasvanud maakondlikud seniortantsupäevad. 2009. aastal on Rakvere Spordihallis juba viies maakondlik tantsupäev, kus osaleb 18 tantsurühma.

Vinni vald peab oluliseks lastevanemate koolitust. Enne lapsevanemaks saamist ei ole tarvis kursustel käia, ometi on lapsest täiskasvanud inimese kasvatamine äärmiselt keeruline protsess ja paljudel juhtudel spetsialistide abita toime ei tulda. Vald on koostöös Perekeskusega Sina ja Mina ning MTÜga Toots korraldanud koolitusi raskustes olevatele peredele. Valla kolmes koolis ja viies lasteaias korraldatakse lapsevanematele pidevalt koolitusi, kuhu kaatakse ka koduste laste vanemad.

Vald annab välja Eduard Vilde nimelist kirjandusauhinda, mis on tunnustuseks kõige värskemale kodumaisele kirjandusele, kuid mille peaesmärk on lugejahuvi ergutamine. Lugemine on aga üks elukestva õppe põhialuseid.

Harjumaa aasta õppija, Habajal elav Hille Schaffrik (35)

ütleb, et igasugused õppimisvõimalused tuleb alati ära kasutada, sest maailm muutub nii palju huvitavamaks ja sa ise muutud enesekindlamaks.

Hille õppis pärast keskkooli meesterätsepaks. Individuaaltööd tol ajal eriti ei hinnatud, masstoodangut naisele aga teha ei meeldinud. „Töötasin mõnda aega müüja ja lasteaiakasvataja abina, kuni jäin lastega viieks aastaks koju. Kui tuli aeg hakata mõtlema töölemineku peale, oli soov teha ikka midagi sellist, mis endale meeldib,” ütleb Hille, kes töötab praegu Habaja raamatukogu juhatajana ning koostab ka Kõue valla lehte.

Sõbranna oli see, kes Hillel õppima õhutas ning pakkus välja raamatukogunduse. „Algul oli see mõte mulle täiesti võõras – see pole võimalik, ma ei saa hakka-ma, ma ei oska ju arvutiga ka midagi teha!” kirjeldab Hille toona peas keerelnud mõtteid. 2002. aastal sai Hillest aga tudeng Viljandi Kultuuriakadeemias raamatukogunduse ja infoteaduse erialal. Juba esimesel õppeaastal asus Hille tööle kohalikus raamatukogus ning on seda praeguseks viis aastat juhtinud.

„Mulle avanes justkui uus maailm. Hakkasin osalema külaaktiivi töös ja nii õppisin tundma ka küla inimesi,” räägib Hille sellest, kuidas asjad liikuma hakkasid. Isiklikus elus tabas naist tagasilöökk, mille tõttu ei ole ta kooli lõputunnistust veel kätte saanud, kuid Hille avaldab optimistlikult lootust, et tänu koolikaaslastele ja sõpradele suudab ta kooli järgmisel aastal lõpetada.

*Nüüd hakkab juba mõtlema, et mis ma siis tegema hakkab, kui kooli lõpetan – tekib ju tühi auk!
Õpi, kui sellist võimalust sulle pakutakse, maailm muutub palju huvitavamaks ja sa ise muutud enesekindlamaks.*

Mõni aasta tagasi läksid meie peres kooli kõik – minu poeg esimesse klassi, mina esimesele kursusele ja minu tütar üheksandasse klassi. Täiskasvanuna õppida on mõnus, kuna mõttelaad on küpsem, suhtumine sihikindlam ning sul on võimalus tugineda oma kogemustele ja loogikale.

Lääne-Virumaa aasta õppija, lasteaiaõpetaja Anu Inno (44)

ei mõelnud pärast keskkooli lõpetamist edasiõppimise peale, sest ei raatsinud kodust lahkuda ning sai sekretärina tööd Rakvere pioneerimajas. „Kollektiiv oli parim, meeskonnatöö lausa super. Olin õnnelik ning tööga rahul,“ räägib Anu. Siis kutsuti Anu tööle Haljala Lasteaeda. Sellega kaasnesid täienduskoalitused ja kursused. „Tundsin, et olen õiges kohas, sain ise valmistada oma töös vajalikke õppevahendeid, sain olla mina ise,“ meenutab Anu.

Anu kasvatas lapsi ja pühendus täielikult neile. Sõbranna oli see, kes ütles Anule, et lapsed kasvavad suureks ning oma ema nad enam nii palju ei vaja. „Sulle jääb liiga palju vaba aega, mine õige õppima,“ teatas sõbranna. Kõhklusi ja kahtlusi oli palju, keskkooli lõpetamisest oli möödunud 25 aastat ja ka keskkooli lõputunnistus oli kaduma läinud. Jõudis kätte sügis ning Anu peres läksid kooli kõik: poeg esimesse ja tütar üheksandasse klassi ning Anu ise Rakvere Kolledži esimesele kursusele. Kõige raskem oli oma aega planeerida ning tihti jäid õppimised öisele ajale. Suurt abi oli lastest, kes kontrollisid õhtuti, kas emal on ikka õpitud ja uurisid, kuidas koolipäev möödus.

Anu ütleb, et tegelikult on täiskasvanuna õppida mõnusam. „Täiskasvanud inimene võtab õpingutesse kaasa kogemused, teadmised ja vastutab ise enda eest, samuti on täiskasvanu mõttelaad küpsem ja suhtumine sihikindlam.“ Anu kinnitab, et õppimine võib olla ka liikumapanevaks jõuks. „Kõik on tegelikult mõtlemise ja suhtumise küsimus,“ ütleb Lääne-Virumaa aasta õppija.

Valgamaa aasta õppija Venda Bogdanov (43) on hariduselt tehnik-elektromehaanik ja sovhoosis töötas mees statsionaarsete seadmete mehhaanikuna. „Elasin maal ja tehnika meeldis, sellepärast sai ka selline elukutse valitud,“ ütleb Venda. Sajandivahetuse paiku diagnoositi tal aga haigus, tervis halvenes paari aastaga sedavõrd, et arst määras raske liikumispuude ning viimased aastad on Venda elanud Helme Hooldekodus.

2006. aastal avanes Vendal võimalus pääseda täiskasvanute koolituse raames käsitöökoolitusele, kus õpetati vitspunutiste valmistamist, porselani- ja siidimaalimist ning viltimist. Kursustel omandatud oskusi kasutab Venda iga päev. Talle meeldib viltida susse, mütse ja nõidasid. Viimati nimetatutest on saanud lausa tema firmamärk.

Raske puue ei võimalda Vendal töötada algselt õpitud erialal. Kursustel osalemise üle on ta aga väga õnnelik, kuna need pakuvad turgutust tervisele nii füüsiliselt kui ka vaimselt ning aitavad välja igapäevasest rutiinist. Suurimaks mureks kursustel osalemisel on transport, sest teekond kooli on võrdlemisi pikk ja tervise tõttu pole Vendal võimalik liinibussi kasutada. Õnneks on aga olemas head toetajad.

„Koolitusel osalemine ei ole ainult õppimine, vaid tähtis on ka see, et saab kodust välja, tekivad uued sõbrad ja tuttavad,“ on Venda veendunud. Valgamaa aasta õppija lisab enesekindlalt: „Puue ei ole takistuseks uute oskuste omandamisel, pisut julgustust abistajatelt ja palju tahtmist tekitab suure soovi siin elus midagi korda saata!”

Puue ei ole takistuseks uute oskuste omandamisel, pisut julgustust abistajatelt ja palju tahtmist tekitab suure soovi midagi siin elus korda saata. Õppimise juures on oluline ka see, et saab kodust välja, tekivad uued sõbrad ja tuttavad.

Lisaks sellele, et kohustusin kursustel paljude huvitavate inimestega, andis see mulle pärast kümneaastast ettekandjatööd julguse kandideerida uuele ametikohale.

Tartumaa aasta õppijaks tunnustatud müügiesindaja

Krista Salumets (35) töötas kümme aastat ühes hotellis ettekandjana. Tema suurim unistus oli olnud õppimine, aga mitmel põhjusel lükkas ta seda ikka edasi. Kord bussis sõites märkas Krista Tartu Kutsehariduskeskuse reklaami tasuta kursuste kohta ning mõtles, et võiks proovida. „Minu ammine unistus oli täitunud – kunagi aastaid tagasi tahtsin just sellesse kooli õppima minna, aga siis see ei õnnestunud,” meenutab Krista.

Esimesel koolipäeval läks Krista kooli nagu korralik koolijüts kunagi: pliiatsid ja vihik ühes ning ootusärevus hinges. Kolmekuuline kursus möödus kiiresti ja Krista pani end uutele kursustele kirja. Praeguseks on naisel valminud väike äriplaan, et ise ettevõtluses kätt proovida, kuid praeguse majanduslanguse tingimustes jätab ta selle siiski sahtlisse paremaid aegu ootama.

„Kursused ja seal tehtud pingutused süstisid minusse sellise õppimispiisiku, et kavatsen kindlasti edasi õppima minna,” on Krista veendunud. Krista leidis endas veel ka julgust otsida uut tööd ning pärast mitmeid häid pakkumisi leidis ennast müügiesindaja ametikohal. „Õppida ei ole kunagi hilja ja inimene ei ole selleks ka kunagi liiga vana, sest õpime ikkagi kogu elu,” julgustab Tartumaa aasta õppija.

Võrumaa aasta õppija, mööblitööstur Allar Toomik (53)

imetles juba lapsena lõõtsameeste näppude imelist kiirust ja liikumist. „Kõigile vanema põlvkonna pillimeestele oli pillimäng hobi, pigem kirg, mida tehti pärast ränka tööpäeva. Siiani on kõrvus lapsepõlvest pärit lõõtsahelid, kui naabruses elanud kingsepp mängis ilusatel suveõhtutel oma kodutrepil lõõtsa,” räägib Allar. Ilmselt sellest ajast jäigi alateadvusesse tiksuma mõte, et võiks ja tahaks ise ka pillimängu osata.

2007. aasta kevadel kutsuti Allar ühinema Võru Folkloorifestivali raames käivitatud projektiga, mis oli suunatud lõõtsapillimängu propageerimisele. Festivalilaval asusid pärast kolmekuulist õppimist lisaks Allarile lõõtsa tõmbama linnapea Kersti Kõosaar, Mait Klaassen ja Priidu Teppo. „Publik laiali ei jooksnud ega vilistanud ka – ju siis kannatas kuulata,” muigab Allar.

Teoreetiliselt ei ole lõõtsamängus ju midagi keerulist: tuleb lihtsalt õigel ajal õiges järjekorras vajutada õiget nuppu. Just see õige nupp ei jää aga õigel ajal õige näpu alla! Allari ponnistustele aitasid kaasa lõõtsaõpetaja Heino Tärtese sõnad: „Küll tulep, küll tulep, harjutama peap!” Tänapäevaks on Allaril enam-vähem selged ligi paarkümmend lugu ja iga uue loo õppimine läheb tunduvalt lüpsamalt kui eelmine. Allar ütleb, et tunneb ennast üksinda tagatoas mängides kindlamalt, kuid väga ei värise näpp ka väiksemale seltskonnale esinedes. „Lõõtsamäng on õpitav, kui just karu pole rängalt kõrva peale astunud. Peab olema ainult palju tahtmist, jonni ja visadust,” julgustab Võrumaa aasta õppija uusi lõõtsamängu õppijaid.

Minu jaoks oli müstika, kuidas liiguvad töömehe parkunud näpud lõõtsapilli nuppudel. Kui ise pärast aastast harjutamist nõksu kätte sain, olin väga õnnelik.

Eesti keel on riigikeel ja inimesed peavad seda valdama enda jaoks, et suhelda ja ümberringi toimuvaga kursis olla. Seda tunnetades hakkasin ma eesti keelt õppima: tehnikumis ja kursustel, iseseisvalt ja sõbrannaga, lauldes ja tuupides, filmi vaadates ja uudiseid kuulates. Ma ei saa öelda, et valdan eesti keelt vabalt, aga riigikeele kõrgtaseme eksam on sooritatud.

Ida-Virumaa aasta õppija Tatjana Amerhanova (37)

usub, et ilmselt saab enamik inimesi aru, et elu on väga huvitav ja selle tundma õppimiseks on tarvis õppida, õppida ja veel kord õppida. „Õppimine loob uued piiramatud võimalused ja tekitab uusi emotsioone”, on Tatjana veendunud.

Tatjana lõpetas 90ndate alguses TTÜ insener-konstruktorina, erialast tööd ei leidnud, kuid väga selle üle ei kurvastanud ka ja nautis ema rolli. Mõne aja pärast läks Tatjana tehnikumi õhtusesse osakonda raamatupidamist õppima. Juba õppimise ajal avanes talle võimalus praktiseerida õpitavat väikeses kütusefirmas. Kui Tatjana teise lapsega koju jäi, otsustas ta täiendada oma teadmisi infotehnoloogias ning pärast diplomi saamist õnnestus tal tööd saada juba koduseks saanud tehnikumis.

Tänaseks on Tatjana tehnikumi koduleheküljega tegelenud peaaegu kuus aastat. Tööülesanded on muutunud, kuid oma tööd armastab ta endiselt. „Infotehnoloogia on valdkond, mis areneb nii kiiresti, et õppida on vaja kogu aeg,” räägib Ida-Virumaa aasta õppija.

Tatjana teadis pärast keskkooli lõpetamist eesti keeles viit sõna. „Elades Kohtla-Järvel on üldse raske uskuda, et kusagil võib eesti keelt teadmata keerulisse olukorda sattuda”, ütleb Tatjana, kes on nüüd aga veendunud, et inimene peab riigi keelt valdama. Seda eelkõige enda jaoks, et suhelda ja ümberringi toimuvaga kursis olla.

Hiiumaa aasta õppija, loodushou spetsialist Kaie

Hlusova (42) ütleb, et lapsena oli ta koolis päris keeruline õpilane. “Mata õps võis tunnist tundi korrutada, et tunnikene tukkumist toob eluks ajaks kukkumist, aga ei laps seda usu, viimati veel siis aru pähe võta”, räägib Kaie ning lisab, et pärast keskkooli ta edasi õppima ei läinud. Olgugi, et oli väikese tüdrukuna vanatädile lubanud, et tema ei lähe mitte mehele vaid ülikooli. Elu läks aga nii, et enne läks siiski mehele.

Hiiumaale kolides leidis Kaie tööd koolisööklas, kus ta sai menüüde koostamise ja laomajandusega küll suurepäraselt hakkama, aga see polnud ikkagi see, mis naisele täit meelerahu oleks pakkunud. 1993. aastal avati Tartu Teoloogia Akadeemia ning Kaie teadis, et just seda on tal tarvis elus edasi liikumiseks. „Ma elasin vaimustunult teadmiste omandamises. Tänu võrratutele õppejõudele leidsin ma eneseusu ja muutusin eneseteadlikumaks”, ütleb Kaie.

Aastate möödudes ja pere suurenedes leidis Kaie end ikka rääkimas lastest, mitte endast ning ta tajus, et on jällegi tulnud aeg tegeleda rohkem enda arendamisega. Pere kõrvalt oli hea minna naabervalda Suuremõisa Tehnikumi looduskeskkonda ja maastikukorraldust õppima. Kaie kandideeris õpingute ajal Looduskaitsekeskuse spetsialisti kohale ning lõpetas kooli juba töö ja pere kõrvalt.

Hiiumaa aasta õppija kinnitab, et tahab selgeks saada veel nii palju asju siin ilmas. „Loodevatasti on mul kõigeks selleks aega, tahtmist igal juhul on”, kinnitab Kaie.

Keeruline oli tasa teha raske lapsepõlve puudujääke, kuid endast parimat andes lõpetasin Tartu Teoloogia Akadeemia. Mõne aja pärast tundsin aga soovi saada rohkem teada loodusest ning ellu tuligi uus hingamine ja väljakutse – olen praeguseks lõpetanud Suuremõisa Tehnikumi.

Seadused ja projektid, külaliikumine, lam-bapidamine ja laste-laagrite korraldamine – kõik liigub ja muutub ning vajab aeg-ajalt ülekordamist. Minu üheks hobiks on käsitöö, kuna see omakorda jaguneb paljudeks alaliikideks, siis pole ohtu, et mul enam midagi õppida pole.

Läänemaa aasta õppija Leili Jõgisoo (51) kohta ütleb tema pikaaegne koostööpartner käsitöömehh Silvi Saarlo, et Leili on huvitatud kõigest uuest, mida koolitustel pakutakse ja mida saab oma igapäevategemistes kohe rakendada. Nii on Leili õppinud arengukava koostamist ja projektijuhtimist, samuti mittetulundusühingute raamatupidamist ja loodusturismi korraldamist, lisaks veel muinasaegset rõivastust ja toiduhügieeni. Taluperenaine Leili on käinud kokkade ja pagarite täienduskoolitustel, õppinud arvutit ning läbinud lamba- ja kitsekasvatavate koolituse.

Silvi ütleb, et Leili tahab omandatud kohe ka teistega jagada ja teadmisi edasi anda. Nii võib teda lisaks oma talus toimetamisele kohata ka Haapsalus suure silla juures asuvas Neste bensinijaamas, kus ta agaralt müügitööga tegeleb. See on igapäevatöö, mis leiba annab.

Leili energiat jätkub ka ühingule Rannarahva Kultuuriselts ja õpiettevõttele Rannakülade Meistrid. Leili koondas enda ümber kohalikud käsitöötajad ning korraldas õppepäevi, näitusi ja näitusmüüke. Lastele korraldab Leili õppe-laagreid. Nii valmis möödunud aastal gaidide käte all kolm meetrit kaltsuvaipa, mis kingiti Keila SOS lastekülale.

„Leili edukuse pant on tema omakasupüüdmatumus, avatus ja huvi elu vastu,“ kinnitab Silvi ja lisab, et Läänemaa aasta õppija tahab aidata ka kohalikke vanureid ning mõlgutab seetõttu mõtteid sotsiaaltöö õpingutest.

Põlvamaa aasta õppija, Saverna raamatukogu juhataja Tiina Hoop (57) ütleb, et aastatega on tahe teadmisi juurde saada aina süvenenud. Enda sõnul ei ole ta teinud küll midagi iseäralikku või eriskummalist, mille eest teda tunnustama peaks. Õppimine ei ole Tiina jaoks kunagi olnud probleeme tekitav ega raske, samuti ei ole ta kunagi pidanud õppima midagi olude sunnil või hädaabinõuna.

Tööinimese sammud seadis Tiina esmalt aianduse rajale, kust sattus saatuse tahtel aga kultuuri teele: ta juhtis esmalt neli aastat kultuurimaja ja nüüd juba üle kahekümne aasta raamatukogu. „Enesetäiendus on saanud kuidagi märkamatuks minu elu üheks osaks,” ütleb Tiina. Tema arvates on loomulik, et tuli õppida kõike uut ja tundmatut, mida oli vaja igapäevatoos. Tiina ei ole oma eriala koolis õppinud, kõik teadmised on ta omandanud erinevatel koolitustel. Lisaks tööle raamatukogus veab Tiina käsitööringi ning proovib end täiendada õppepäevadel, kus teemaks käsitöö.

Tore on Tiina sõnul see, et lisaks uutele teadmistele tuleb täiendusõppest juurde enesekindlust ja esinemisjulgust, samuti enesekriitilist meelt ja analüüsivõimet. „Eriti hea meel on mul siis, kui olen saanud jagada oma teadmisi teistega,” ütleb Tiina rahulolevalt.

„Aeg-ajalt tunnen, et mis mina, juba aastates inimene, ikka enam õpin. Kuid vanusega on tahe teadmisi juurde saada tegelikult aina süvenenud. Õppida võib ja ehk peabki kogu elu. See hoiab meelega erksa ja värskena ning elatud aastad ei tuleta end ka nii väga meelde!” kinnitab Põlvamaa aasta õppija.

Aastatega on tahe teadmisi juurde saada aina süvenenud. Juurde on tulnud kindel teadmine, et õppida võib ja peabki kogu elu – see hoiab meelega erksa ja värskena ning elatud aastad ei tuleta end nii väga meelde.

Kui otsustasin pärast aastatepikkust pausi keskhariduse omandamiseks koolipinki naasta, andis see elule uue värvi ja jõudu ning teadmise, et olen suuteline raskusi ületama. Nüüd mõlgutan mõtteid kõrgkooli osas.

Jõgevamaa aasta õppija Ülli Heinmann (34) jättis nagu paljud noored emad koolitee pooleli. „Tahtsin saada lasteaiakasvatajaks, kuid esmalt tuli hakata oma last kasvatama,” räägib Ülli ning lisab, et koolitee jätkamine jäi tema mõtetesse mõlkuma 15 pikaks aastaks, perre sündis teine ja ka kolmas laps. Kui kõige noorem võsuke oli saanud kolmeseks, võttis Ülli end töötuna arvele ja ta suunati paarinädalasele toimetuleku kursusele. Seejärel õnnestus tal saada tööd oma kodukohas Palal, kus Ülli on tänaseks juba neli aastat kaupluses müüjaametit pidanud.

Ühe järjekordse TÕNi raames tuli Palale Jõgeva Täiskasvanute Keskkooli direktor Reet Kikkas. Selle kohtumise järel oli otsus kooli minna kindel. „Olin klassis ainuke kolme lapse ema. Mõni klassikaaslane oli sama vana kui minu vanem tütar, kuid mitte kordagi nende aastate jooksul ei tundnud ma ennast vanana ega eemaletõrjutuna,” meenutab Ülli.

Tööd kaupluses andis tänu graafikule ja vastutulelikele kolleegidele õnneks sätida, kodutööd jäid teiste pereliikmete õlgadele. „Viimane aasta oli eriti raske: kolm korda nädalas käisin koolis ja neli päeva tööl. Lapsed nägid ema kodus ainult õhtul ja siis ka peamiselt väsinuna,” ütleb Ülli, kuid kinnitab samas, et vaev sai tasutud – kooli lõpetas ta hõbemedaliga. „Perekond võib minu üle uhkust tunda ja oma lastele olen kindlasti eeskujuks,” rõõmustab Jõgevamaa aasta õppija ning haub plaani minna edasi õppima.

Järvamaa aasta õppija, koolitaja Ruth Türk (45) tundis ühel hetkel, et kunagi pooleli jäänud sisseastumine Pedagoogikaülikooli võiks nüüd teoks saada. Valikuvõimalusi kitsendasid aga mitmed asjaolud: Ruth soovis õppida kaugõppes ja tal olid tegemata riigeksamid, samas puudus raha tasulisel kohal õppimiseks. Naise kurtmise peale soovitas kolleeg minna Pedagoogilisse Seminari noorsootööd õppima, see haalus hästi ka koolis tehtud huvijuhi tööga.

“Küll oli harjumatu pärast 18 aastast vaheaega taas kooliõpilane olla”, meenutab Ruth ning lisab, et esialgu valdas teda tõeline paanika. Loomulikult oli hirm asjatu ning enamik õppejõude võttis õpilasi kui võrdseid partnereid. Vaatamata õpitavale noorsootööle, hakkas Ruth tööle täiskasvanutega täiendkoolituses. Sealt oli üsna loogiline jätk Tartu Rahvaülikooli koolitajate koolitused, kus jäi kripeldama mõte andragoogi kutseeksamist. Eksami sooritamiseks olid vajalikud materjalid aja jooksul talletatud ja kursuse ajal sai pidevalt tegeleda eneseanalüüsiga.

Ruth on veendunud, et kõik õpetamisega tegelevad inimesed peaks mõneks ajaks saatma koolipinki, soovitavalt mõne suurepärase õppejõu koolitusele. “See paneb tõsiselt püüdlema parema õppejõu taseme poole”, ütleb Ruth ning lisab, et kõik me püüame pidevalt kedagi õpetada, aga see on tegelikult vaid tingimuste loomine. “Midagi omandada ja õppida saab inimene ainult ise, omaette küsimus on, kas me selle ka tegelikult kasutusele võtame”, mõtiskleb Järvamaa aasta õppija.

Täienduskursused annavad enesekindlust, et oled õigelt teel ja teinud seni õiget asja. Teisalt on ka uudishimu ja soov teada saada, kuidas ja mida teised teevad – alati pole ju vaja ise jalgrattast leiutada, piisab kui sellega sõitma õppida.

Õppimine töö ja pere kõrvalt on paras enesepiitsutamine, kuid eksamielse närvipinge kaalub üles õnnetunne ja teadmise, et raha õpingute eest on läinud õige asja eest.

Pärnumaa aasta õppija, aiakujundaja Anu Nurmesalu (42)

ütleb, et õppimine töö ja pere kõrvalt on küll paras enesepiitsutamine, kuid eksamielse närvipinge kaalub üles õnnetunne ja teadmise, et raha õpingute eest on läinud asja eest.

Esmalt pühendus Anu perekonnale, kui lapsed kasvasid suuremaks, tekkis tugev tahtmine midagi ise ära teha. Aastate eest oli aianduspisik kurgi- ja tomatitaimi kasvatades sisse jäänud ning sobilikult avati Räpina Aianduskoolis maastikuehitaja eriala. Otsus uuesti kooli minna oli kindel ja Anul õnnestus pääseda riigieelarvelisele kohale.

Õpingute ajal hakkas naine otsima praktikavõimalusi ja tööd ning Tööhõiveametist pakuti otsingute ajaks veel ka koolitust. „Inimesed, kes otsivad tööd või on töö kaotanud, on mõistagi suures mures, mida edasi teha ja kust alustada. Koolitused annavad edasiminekuks jõudu ja jaksu,” kinnitab Anu oma kogemusest.

Anu lõpetas kooli ja leidis tööd haljastuses. Tema töö on ühtlasi ka tema hobi. Nüüd jagab Anu oma kogemusi teistele, õpetades Pärnu Kutsehariduskeskuses aiakujunduse kursustel. Oma õpinguid jätkab ta Eesti Maaülikoolis. „Õppemaks ei ole sugugi väike, aga kui õpingud avardavad su maailma ja mõtteviisi, on raha läinud õige asja eest. Teadmised on ainus investering, mis end kunagi kindlasti ära tasub,” on Pärnumaa aasta õppija veendunud.

Saaremaa aasta õppija, sotsiaaltöötaja Aino Rummel (32)

asus põhikooli järel õppima Taebla Kutsekeskkooli. Kool jäi aga pere loomise ja lapse sünni tõttu pooleli ning haridust tõendav dokument tundus hoopiski teisejärguline.

Pere suurenes ning hoolimata sellest, et kodus oli lapsi kantseldades tege- mist palju, mõtles Aino hirmuga, kas tema haridus piirdubki üheksa klassiga. Talle pakuti lasteaias tööd ning väike lisa pere sissetulekutes lubas koolitee uuesti jalge alla võtta. „Kes on aastate möödudes uuesti koolipinki istunud, need teavad, mis tunne on matemaatikatunnis, kui öeldakse: „Ava sulud!” ja sa oled üheksa aastat ainult uksi ja väravaid avanud...,” meenutab Aino ras- ket algust. Eduka keskkooli lõpetamise järel teadis Aino juba kindlalt, et tahab edasi õppida sotsiaaltööd.

Kord kuus viisid õpingud Aino nüüd Pärnusse. Üsna kiireks läks elutempo kolmandal kursusel, kui perre sündis pesamuna ja kursuse lõpus pakkus ko- duvald tööd sotsiaalkeskuses. Pisipoeg jäi mõnel päeval ämma hoida ning Aino sai alustada tööga, mida kogu hingest teha tahtis. „Töö on väga raske, ent hästi tore, see võtab palju, aga annab ka palju,” ütleb Aino ning peab plaani jätkata õpinguid magistrantuuris.

*Kes on aastate möö-
dudes uuesti kooli-
teed alustanud, need
teavad, mis tunne on
matemaatikatunnis,
kui öeldakse: „Ava su-
lud!” ja sa oled üheksa
aastat ainult uksi ja
väravaid avanud ning
sulgenud... Tänu oma
mehele, lastele ning
ämmale-äiale on mul
2008. aasta suvest ka
Tartu Ülikooli diplom.*

Olen viimased 52 aastat kalur olnud. Tänu sellele, et 2007. aastal õppisin arvutit kasutama, saan nüüd oma eluloo kirja panna. Kutseline kalur peab pidevalt juurde õppima. Ütlus "Kala on loll" ei pea paika, sest selleks, et kala kätte saada, pead temast targem olema.

Viljandimaa aasta õppija Enno Kell (79) on töötanud üle poole sajandi kalurina. Enno läks kooli Eesti Vabariigis 1938. aastal ning 14-aastasena oli ta algharidusega poisike, kellel isa soovitas õppida selgeks ühe korraliku eriala. Tallinna tööstuskoolis alanud lukksepa õpingud ei olnud kerged, sest sõjajärgne aeg oli vaene ja tšekisüsteemiga saadud toit oli „elamiseks vähe ja suremiseks palju”. Kool sai aga lõpetatud ning üheksa aastat töötas Enno tehases, enne kui avastas oma tõelise kutsumuse. Kolhoosi kaluriks minnes sai ta aru, et oli teinud õige otsuse.

Enno on kalur olnud üle poole sajandi. „Selleks, et olla kutseline kalur, on vaja pidevalt juurde õppida. Ütlus: „Kala on loll” ei pea paika, sest selleks, et kala kätte saada, pead temast targem olema,” ütleb Viljandimaa aasta õppija.

Arvuti ostis mees selleks, et panna kirja oma elulugu, kursustel sai ta masina kasutamise osas palju teadmisi, kuid ütleb, et palju on veel õppida. Esimese pooliku elulookirjelduse saatis Enno Tartu Kirjandusmuuseumile ja sai Ühendus Eesti Elulood käest tänukirja mahlaka maskuliinse elukujutuse eest.

Tallinna aasta õppija Helje Saluse (77) oli koolitüdrukuna tugev spordis: hüppas teistest kaugemale ja kõrgemale ning jooksis kõigist mööda, kuid teda on alati enim köitnud käsitöö. Tallinnas koolis käies oli tema naabriks käsitööõpetaja, kellelt Helje õppis mitmeid käsitöövõtteid.

Helje suunati pärast kooli lõpetamist tööle Tallinna Onkoloogiahaiglasse, kus ta töötas 52 aastat õena. Vabadel päevadel käis Helje õpetaja Tominga juures õmbluskursustel. „Seal soovitati mul senine elukutse vahetada õmbleja elukutse vastu, kuid jäin siiski oma ametile truuks,“ ütleb Helje ning jätkab juttu rahvakunsti klubist. Sinna sattus ta oma kangrust õe kaudu, kes klubi tegemistest aktiivselt osa võttis. Helje hakkas klubis kangastelgedel kuduma. Tema esimeseks tööks oli kootud tekk, mis on käinud ka mitmetel näitustel.

Helje on teinud endale rahvariided, samuti tegeleb ta klubis portselani maali- misega. Rahvakunsti klubis on Helje sõnul väga palju huviringe, kuid kõigist ei jõua kahjuks osa võtta. Niipisitsi saladused tahab aga Tallinna aasta õppija kindlasti ära õppida.

*Juba lapsepõlves
tärganud huvi
käsitöö vastu on elu
jooksul aina
süvenenud.*

Aasta õppija, aasta koolitaja, aasta koolitussõbralikuma organisatsiooni ja aasta koolitussõbralikuma omavalitsuse

Tunnustamise reglement

Täiskasvanud õppija nädal on traditsiooniks muutunud elukestvat õppimist väärtustav sündmus, mille puhul tunnustatakse **aasta õppijat, aasta koolitajat, aasta koolitussõbralikumad organisatsiooni ja aasta koolitussõbralikumad omavalitsust.**

Tunnustamise eemärgiks on väärtustada õppimist ja õpetamist nii avalikus, era – kui ka kolmandas sektoris. Tunnustatute valimine toimub kõigis kategooriates kahel tasandil: maakondlikul ja ülevabariigilisel.

Iga maakonna täiskasvanud õppija nädala tugigrupp esitab vabariiklikuks tunnustamiseks kõikidest eelpool nimetatud kategooriatest ühe kandidaadi, kelle hulgas ETKA Andras juhatus valib silmapaistvama/parima aasta õppija ja koolitaja ning koolitussõbralikuma organisatsiooni ja omavalitsuse vastava nimetuse omistamiseks. ETKA Andrase juhatusel on väärivate kandidaatide olemasolu korral õigus välja anda rohkem tunnustusi aasta õppija tiitlile.

Kandidaatide esitamine:

Kandidaadid esitatakse hiljemalt 15. juuniks 2009 kirjalikult vabas vormis piirkonna koordinaatorile või täidetakse elektrooniline taotlusvorm ETKA Andrase kodulehel **www.andras.ee**.

Silmapaistvamaid õppijaid, koolitajaid, koolitussõbralikumaid organisatsioone ja omavalitsusasutusi võivad piirkondlikuks tunnustamiseks esitada kõik juriidilised ja füüsilised isikud. Organisatsioonid ja isikud võivad kahe soovitava olemasolul tunnustust taotleda ka ise. Kandidaatide esitamisel on soovitatav aluseks võtta järgmisi tingimusi:

AASTA ÕPPIJA

tunnustamiseks võivad kandidaadi esitada kõik juriidilised ja füüsilised isikud ning kandideeriv isik ise kahe soovitava olemasolul.

Aasta õppija on isik,

- ▶ kelle elus on õppimine kaasa toonud mõne kvalitatiivse muutuse töös, perekonnelus, ühiskondlikus tegevuses, tervisekäitumises jne (näiteks töötusest vabanemine, uue eriala omandamine, oma firma loomine, peresuhete tervenemine, uue elujõu ammutamine jmt);
- ▶ kes on kahe eelneva aasta jooksul pidevalt õppimisega seotud olnud (vähemalt üks pikk ja/või paar lühikursust, õpib täiskasvanute gümnaasiumis, avatud ülikoolis, vabahariduslikus koolituskeskuses jm);
- ▶ kes on leidnud tänu õpingutele uue väljakutse teisel tegevusalal;
- ▶ kes on suutnud õppima kaasata oma sõpru, kolleegi, pereliikmeid jt ja osaleb piirkonna/organisatsiooni õpikeskkonna arendamises;
- ▶ kes on julgenud ja tahtnud täiskasvanuna oma elus teha muutusi ja ellu viia oma kunagisi unistusi õpingute vallas;
- ▶ kes on eakana säilitanud õpihimu, osaleb aktiivselt kursustel, huviringides jm.

AASTA KOOLITAJA

tunnustamiseks võivad kandidaadi esitada kõik juriidilised ja füüsilised isikud ning isik ise kahe soovitava olemasolul.

Aasta koolitaja on isik,

- ▶ kes on tegev tasemehariduses, tööalases või vabahariduses täiskasvanute koolitajana avalikus, erasektoris ja/või kolmandas sektoris ning on selles valdkonnas vähemalt kaks aastat edukalt tegutsenud;
- ▶ kes on suutnud inimesi innustada uuteks väljakutseteks ja enesearenduga tegelemiseks;
- ▶ kes on tunnustatud ja nõutud koolitaja ka väljaspool oma asutust/organisatsiooni;
- ▶ kes on saanud õppijate poolt valdavalt positiivseid hinnanguid;
- ▶ kes tegeleb süstemaatiliselt enesearendamisega, täiendab ennast, õpib pidevalt (ka iseseisvalt);
- ▶ kes teeb aktiivset koostööd piirkonna õpikeskkonna loomisel;
- ▶ kes omab andragoogi/täiskasvanute koolitaja kutset (soovituslik).

AASTA KOOLITUSSÕBRALIKUMA ORGANISATSIOONI

tunnustamiseks võivad kandidaadi esitada kõik juriidilised ja füüsilised isikud.

Aasta koolitussõbralikum organisatsioon on organisatsioon,

- ▶ kus toimub järjepidev ja süstemaatiline personali arendamine ja koolitamine;
- ▶ kus töötajate enesetäiendamine (sh tasemehariduse omandamine, vabahariduslikel koolitustel osalemine) on oodatud ja õppimist toetatakse näiteks õppepuhkuse võimaldamisega vastavalt “Täiskasvanute koolituse seadusele”, osaajaga töötamise võimaluse leidmisega ja muul moel;
- ▶ kus ettevõtte prioriteetide hulgas on töötajate arendamine ning juhtimises arvestatakse ning hinnatakse töötajate soove ja hoiakut õppida midagi uut;
- ▶ kus on välja töötatud ja rakendatud personalipoliitika, sh töötajate väljaõppe, täiendõppe või uute töötajate juhendamise põhimõtted;
- ▶ kus organisatsioon näitab üles sotsiaalset vastutust piirkonnas õpikeskkonna loomisel, tehes koostööd teiste ettevõtete ja sotsiaalsete partneritega.

AASTA KOOLITUSSÕBRALIKUMA OMAVALITSUSE

tunnustamiseks võivad kandidaadi esitada kõik juriidilised ja füüsilised isikud.

Aasta koolitussõbralikum omavalitus on omavalitsus,

- ▶ kus väärtustatakse järjepidevalt elanike elukestvat õppimist ja kujundatakse inimestes vastavaid hoiakuid;
- ▶ kes organiseerib kohalikke elukestva õppe alaseid üritusi, sh osaleb täiskasvanud õppija nädala ettevalmistamisel, korraldab konverentse, toetab õppisuunitlustega ühistegemisi jmt;
- ▶ kes toetab oma territooriumil tegutsevaid klubisid, rahvamaju, raamatukogusid, õpiringe ja teisi haridusliku funktsiooniga institutsioone;
- ▶ kus osaletakse õpikeskkonna loomisel omavalitsuse tasandil, sh kogutakse ja levitatakse informatsiooni õppimisvõimaluste kohta, võimaldatakse kasutada ruume jmt;
- ▶ kus tunnustatakse ja motiveeritakse koolitajaid (määratakse ja tõstetakse esile tulemusliku tegevuse korral, toetatakse koolitajate professionaalset arengut jmt);
- ▶ kus omavalitsuse töötajad ja volikogu liikmed ise õpivad.

Lisaks nimetatud kategooriatele võib iga organisatsioon või piirkond vastavalt oma võimalustele tunnustada ka teisi kategooriaid, näiteks seeniorõppija, raamatukogu töötaja, õppiv perekond, õppiv rühm (grupp) jt.

Aasta tegijad 2007: aasta õppija Helle Tikka koos saatjaga, aasta koolitaja Aino Mölder, Sakala Teed OÜ direktor Toomas Leppik ja Erge Loorits Kose Vallavalitsusest

Aasta tegijad 2006: aasta õppija Luule Metsla, aasta koolitaja Marge Mägi, Tartu Kutsehariduskeskuse direktor Andrus Kompus ja Vigala vallavanem Priit Kärsna

Регламент поощрения

Учащегося года, преподавателя года, самой благосклонной к обучению организации и самого благосклонного к обучению самоуправления

Неделя взрослого учащегося – это ставшее традиционным мероприятие, возводящее в ценность обучение на протяжении жизни, на котором поощряются **учащийся года, преподаватель года, самая благосклонная к обучению организация и самое благосклонное к обучению самоуправление.**

Цель поощрения – возведение в ценность учёбы и обучения как в публичном, так и в частном и в третьем секторе. Выбор достойных поощрения проходит по всем категориям на двух уровнях: уездном и общереспубликанском.

Опорная группа недели взрослого учащегося каждого уезда представляет для поощрения на республиканском уровне одного кандидата по всем вышеназванным категориям. Из них правление Эстонской ассоциации преподавателей взрослых Andras выберет самых примечательных/лучших для присуждения звания учащегося и преподавателя года, а также самой благосклонной к обучению организации и самого благосклонного к обучению самоуправления.

Правление Ассоциации Andras имеет право при наличии достойных кандидатов представить для поощрения больше номинантов на титул учащегося года.

Преставление кандидатов:

Кандидаты представляются не позднее 15 июня 2009 года в свободной письменной форме координаторам региона или же в электронном виде на бланке ходатайства, имеющемся на домашней страничке Ассоциации Andras www.andras.ee.

Наиболее примечательных учащихся, преподавателей, наиболее благосклонные к обучению организации и самоуправления могут представлять для поощрения на региональном уровне все юридические

и физические лица. Организации и отдельные лица могут при наличии двух рекомендующих ходатайствовать о поощрении сами.

При выдвижении кандидатов желательно основываться на следующих условиях:

УЧАЩИЙСЯ ГОДА

кандидатов для поощрения могут представлять все юридические и физические лица и кандидат сам при наличии двух рекомендующих.

Учащийся года - это личность,

- ▶ в жизнь которой учёба внесла какое-то качественное изменение в работе, семейной жизни, общественной деятельности, оздоровительном поведении и т.д. (например. избавление от безработицы, овладение новой профессией, создание своей фирмы, оздоровление семейных отношений, приобретение новых жизненных сил и пр.),
- ▶ которая была на протяжении двух предыдущих лет постоянно связана с обучением (по крайней мере один длинный и/или два коротких курса, учится в гимназии взрослых, в открытом университете, в центре образования по интересам и пр.)
- ▶ которая нашла благодаря учёбе новую возможность в сфере другой деятельности;
- ▶ которой удалось привлечь к учёбе своих друзей, коллег, членов семьи и других, а также которая участвует в развитии учебной среды региона/организации;
- ▶ которая осмелилась и захотела изменить свою жизнь в зрелом возрасте и осуществить свои прежние мечты в сфере обучения;
- ▶ которая и в старшем возрасте сохранила тягу к учёбе, принимает активное участие в курсах, кружках по интересам и пр..

ПРЕПОДАВАТЕЛЬ ГОДА

кандидатов для поощрения могут представлять все юридические и физические лица и кандидат сам при наличии двух рекомендующих.

Преподаватель года - это личность,

- ▶ действующая в качестве преподавателя взрослых в уровне, профессиональном обучении или в обучении по интересам в публичном, частном и/

- или третьем секторе, и успешно работающая в этой сфере по меньшей мере два года;
- ▶ которой удаётся вдохновлять людей на принятие новых вызовов и деятельность по саморазвитию;
- ▶ которая является признанным и востребованным преподавателем и за пределами своего предприятия/своей организации;
- ▶ которая получает от учащихся в основном положительные оценки;
- ▶ которая систематически занимается саморазвитием, самоусовершенствованием, постоянно учится (также самостоятельно);
- ▶ которая активно сотрудничает с другими в создании учебной среды региона;
- ▶ имеющая звание андрагога/преподавателя взрослых (желательно).

САМАЯ БЛАГОСКЛОННАЯ К ОБУЧЕНИЮ ОРГАНИЗАЦИЯ

кандидатов для поощрения могут представлять все юридические и физические лица
Самой благосклонной к обучению является организация,

- ▶ в которой проходит постоянное и систематическое развитие и обучение персонала;
- ▶ в которой приветствуется саморазвитие и самоусовершенствование (в том числе овладение уровневым образованием, участие в образовании по интересам), а учёба поддерживается, например, предоставлением учебного отпуска в соответствии с «Законом об образовании взрослых», предоставлением возможности работы с частичным рабочим днём или каким-то другим образом;
- ▶ в которой в числе приоритетов предприятия/учреждения значится развитие работников и в управлении учитываются и ценятся пожелания работников и установки в отношении чего-то нового;
- ▶ в которой разработана и внедряется политика по развитию персонала, в том числе обучение работников, дополнительное образование или принципы руководства деятельностью новых работников;

- ▶ которая показывает социальную ответственность в создании учебной среды региона, сотрудничая с другими предприятиями и социальными партнёрами.

САМОЕ БЛАГОСКЛОННОЕ К ОБУЧЕНИЮ МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ

кандидатов для поощрения могут представлять все юридические и физические лица.

Самое благосклонное к обучению это самоуправление ,

- ▶ в котором постоянно придаётся особое значение непрерывному обучению жителей и формируются в людях соответствующие установки;
- ▶ которое организует местные мероприятия в области непрерывного обучения, в том числе участвует в подготовке недели взрослого учащегося, организует конференции, поддерживает различные виды совместной деятельности обучающего характера и пр.;
- ▶ которое поддерживает действующие на его территории клубы, народные дома, библиотеки, учебные кружки и другие институты с образовательной функцией;
- ▶ в котором на уровне самоуправления участвуют в создании учебной среды, в том числе – собирается и распространяется информация о возможностях обучения, предоставляется возможность использования помещений и пр.?
- ▶ в котором поощряются и мотивируются преподаватели взрослых (замечают и отмечают их в случае результативной деятельности, поддерживается профессиональное развитие преподавателей и пр.);
- ▶ в котором работники самоуправления и члены собрания сами учатся.

Кроме названных категорий каждая организация или регион может в соответствии со своими возможностями выдвинуть на поощрение номинантов по другим категориям, учащийся-сениор; библиотекарь, учащаяся семья, учащаяся группа и т.д..

Kultuuridevaheline dialoog – erinevad üheskoos

TÕNi ajal jätkus tegevusi igasse maakonda ning linna ja külasse. Korraldati 473 üritust, millest võttis osa ligikaudu 17 000 inimest. Peeti loenguid, korraldati seminare, õpi- ja töötubasid, samuti mälumänge, teabepäevi ning arvuti- ja keelekursusi. Professionaalid nõustasid tasuta ligi 400 inimest.

TÕNi ettevalmistamine algas juba kevadel, kui toimusid üle-eestilise võrgustiku piirkondlikud koolituspäevad Tallinnas, Tartus, Haapsalus ja Narvas. Üle kahesaja inimese kuulas Marju Lauristini ja Anu Virovere päevakohaseid ettekandeid. Kokkutulnud arutlesid 2008. aasta nädala teemal ning planeerisid tegevusi oma kogukonnas.

XI täiskasvanud õppija nädal avati 10. oktoobril Võru Kultuurimajas Kannel. Nii avaürituse kui ka terve nädala kõige pidulikumas osas tunnustati aasta õppijat, Raplamaalt pärit Ingrid Savi. Aasta koolitaja tiitel läks Läänemaale Marju Heldemale. Koolitussõbralikumaks organisatsiooniks tunnustati AS Selver ning omavalitsuseks Vinni vald Lääne-Virumaal. Kokku esitati neljas kategoorias 146 kandidaati.

Lisaks tavapärasele kategooriatele anti 2008. aastal välja auhind „Õpime mõnuga”. Selle sai Võrumaalt pärit mööblitööstur Allar Toomik, kes õppis selgeks lõõtspõlümängu. Tiitliga „Õppida pole kunagi hilja” pärjati Viljandimaalt pärit Enno Kell, kes on pensionieas õppinud kasutama arvutit ja pannud kirja oma eluloo.

17. oktoobril 2008 toimus XII täiskasvanuhariduse foorum „Täiskasvanuharidus saja-aastases Eestis”, kus vaagiti valdkonna hetkeolukorda ning seda, milliseid muutusi vajab ühiskond uuenduslikuks mõtlemiseks. Juunis koguneti Luual eelfoorumile „Südameilt ära”.

Novembri lõpul tuli kokku IV täiskasvanud õppijate foorum (TÕF), mis kutsuti ellu selleks, et leida rakendust tunnustatud õppijate positiivsele kogemusele ja energiale. 2008. aasta TÕFil osalesid maakondade aasta õppijad ja täiskasvanute gümnaasiumide esindajad. Kokkutulnud tegid ettepaneku, et aasta õppijad võiksid oma lugu jutustada külaseltsides ja

õpiringides, sest nii saab olla eeskujuks neile, kes ei ole veel otsustanud õppimise kasuks.

Septembri lõpus alustas 4775-kilomeetrist retke õpibuss, mis läbis kõik 15 maakonda, peatus 64 kohas ning ligi poolteist tuhat inimest sai tänu sellele teavet täienduskursuste ja õppimisvõimaluste kohta. Õpibuss valis peatuskohaks alati väikese asula või küla, et jagada teavet elukestva õppe kohta ka nende inimestega, kelle elukohas on juurdepääs õppimisvõimaluste infotelefonidele ja kodulehtedele. Sihtkohtades korraldati bussis toimuvaga samal ajal õpituba ka rahvamajas või vallamajas.

Tallinnas liikus TÕNi ajal õpitamm „Õpime mõnuga”, kus Tallinna Täiskasvanute Gümnaasiumi õpilased jagasid teavet õppimisvõimaluste kohta. Sõitjatel oli võimalus lahendada haridusteemalisi ristsõnu. Parimatele oli auhinna koostanud Tallinna Rahvaülikoolis toimuvatel kursustel. Tasuta raamatu päeva ajal jagati inimestele 200 valdavalt täiskasvanuhariduse teemalist raamatut ning juurde selgitati TÕNi ideed ja julgustati igas vanuses inimesi ennast täiendama.

Lähtuvalt 2008. aasta TÕNi teemast „Kultuuridevaheline dialoog – erinevad üheskoos” viisid Tallinna Ülikooli andragoogika tudengid Tallinki laeval Superstar läbi Eesti-Soome õpilaeva projekti. Soome Instituudi juhataja Jaana Vasama tutvustas naaberrahvaste erinevusi ja sarnasusi. Eesti Kunstiakadeemia fotograafitudeng Maria Aua rääkis, milliseid pilte tasuks reisil olles teha ning kuidas ja mida võiks jäädvustada. Õpilaeva eesmärk oli tutvustada eesti ja soome kultuuri, et mõistaksime paremini naaber-rahvaid ja inimesi enda ümber.

XI TÕN astus sammu edasi oma meediakajastusega. Lisaks sellele, et nädala tegemistest kirjutasi suuremad päevalehed ja maakonnalehed, rääkisid sellest ka raadio ja televisioon ning TÕNi teemalisi artikleid ilmus ka valla-lehtedes. Enamasti oli kirja pandud just sellest piirkonnast pärit õppija lugu ning ära oli toodud ka õpibussi liikumise graafik. ETKA Andras korraldas seminari, kus koos kohalike lehtede toimetajatega arutati elukestva õppe teemadel. Selle teema olulisuse osas olid seminaril osalenud valla-lehtede toimetajad ühel meelel. Leiti, et lisaks teabele kursuste ja koolituste kohta oleks lehest innustav lugeda ka inimeste lugusid uute ametite õpingutest või enesetäiendamisest.

Kohtumiseni XII täiskasvanud õppija nädalal 2.–9. oktoobrini 2009!

Диалог культур – разные вместе

Во время недели взрослых учащихся (НВУ) работы хватило для каждого уезда, города или деревни. Было проведено 473 мероприятия, в которых приняло участие 16702 человека. В рамках мероприятия читались лекции, проводились семинары, учебные и рабочие комнаты, игры, информационные дни, компьютерные и языковые курсы. Профессионалы проконсультировали бесплатно 397 человек.

Подготовка НВУ началась уже весной, когда в Таллинне, Тарту, Хаапсалу и Нарве прошли учебные дни в рамках этой программы. Свыше двухсот человек слушали доклады Марью Лауристин и Ану Вирovere. Участники обсуждали и планировали свою деятельность на предстоящую неделю.

XI НВУ была открыта в Выруском доме культуры «Каннель» 10 октября. Во время самой торжественной части первого дня мероприятия чествовали учащуюся года Ингрид Сави из Рапламаа. Титул преподавателя года достался Марью Хельдема из Ляэнемаа. Организацией поддерживающей обучение было признано AS Selver и среди самоуправлений уезд Винни Ляэне-Вирумаа. Всего в четырёх категориях было представлено 146 кандидатов.

В 2008 году была учреждена новая номинация – „Учимся с удовольствием“. Приз в этой номинации получил профессиональный мебельщик Аллар Тоомик из Вырумаа, который научился играть на гармоне. В разделе «Учиться никогда не поздно» был отмечен Энно Келль из Вильяндиимаа, который уже будучи на пенсии освоил компьютер и записал историю своей жизни.

17 октября 2008 года прошёл XII форум «Образование взрослых в столетней Эстонии», где обсуждали положение в этой сфере и то, в каких нововведениях нуждается общество. В июне собирались на форум «От всего сердца» в Лууа.

В конце ноября прошёл IV форум взрослых учащихся, задача которого заключалась найти применение положительному опыту и энергии учащихся. В форуме приняли участие представители гимназий для взрослых и учащиеся года, признанные в своих уездах. Собравшиеся сделали предложение о том, что учащиеся могли бы рассказать свою историю в учебных кружках и деревен-

ских обществах и, таким образом, быть примером тем, кто ещё не признал необходимость учёбы.

В конце сентября начал свою 4775-километровый путь учебный автобус, который проехал все 15 уездов и остановившись в 64 местах и благодаря этому более 1500 человек получили информацию о возможностях дополнительного обучения. Учебный автобус местом для остановки обычно выбирал маленький посёлок или деревню, чтобы поделиться информацией об обучении, которое длится всю жизнь, с людьми, в месте жительства которых доступ информации о возможностях обучения затруднён. Там же в народном доме обычно организовывались учебные комнаты.

Во время XI НВУ в Таллинне ездил учебный трамвай «Учимся с удовольствием», в котором ученики Таллиннской Гимназии для взрослых делились информацией о возможностях обучения. У пассажиров была возможность разгадать кроссворд на тему образования. Призом для лучших было место на курсах Таллиннского народного университета. В день бесплатной книги раздали более 200 книг, разъясняли идеи недели взрослых учащихся и пропагандировали необходимость учиться в любом возрасте.

Студенты факультета андрагогики Таллиннского Университета на пароме фирмы Tallink «Superstar» провели эстонско-финский проект исходя из темы НВУ «Диалог культур – разные вместе». Руководитель института Финляндии Яана Васамма познакомил со схожими чертами соседних народов и их различиями. Студентка факультета фотографии Эстонской Академии Художеств Мария Ауа говорила о том, какие фотографии стоит делать во время путешествия и как их сохранить. Целью проекта учебного судна было познакомить участников с эстонской и финской культурами, чтобы соседние народы лучше понимали друг друга и людей вокруг себя.

XI НВУ стала популярной темой средств массовой информации. О ней писали крупные эстонские газеты, деятельность в рамках этой недели освещало телевидение и радио, уездные издания. Уездные издания публиковали истории местных жителей, а также график движения учебного автобуса. «Андрас» провёл семинар, где редакторы местных газет обсуждали тему обучения, которое длится всю жизнь. Все редакторы были единодушны в том, что кроме информации о возможностях обучения газеты должны публиковать истории людей освоивших новые профессии или получивших новые знания и опыт.

До встречи на XII неделе взрослых учащихся 2-9 октября 2009!

Intercultural dialogue – diversities together

During the ALW, activities took place in every county, town and village. 473 events were held with the participation of nearly 17 000 people. There were lectures, workshops, popular quizzes and information days alongside with computer and language courses. Free professional counselling was provided to nearly 400 people.

Preparations for ALW had started already in spring when regional training days took place for members of the over-Estonian network in Tallinn, Tartu, Haapsalu and Narva. There were over 200 people listening to respective presentations by Marju Lauristin and Anu Virovere. ALW 2008 theme-related discussions and activity planning for local communities were upon focus.

The 11th ALW was opened in Võru Cultural Centre Kananel. The highlight of the celebrations was the recognition of the Learner of the Year – Ingrid Savi from Rapla County. The title of the Educator of the Year was received by Marju Heldema from Lääne County. AS Selver was pronounced the Education Friendly Organisation and Vinni Rural Municipality became the Education Friendly Local Government of the Year 2008. There were 146 nominees in four categories altogether.

In addition to the usual categories, a special award „Take pleasure in learning” was given in 2008. It was received by the furniture manufacturer Allar Toomik who had learned to play bellows. The title „It is never late to learn” was granted to Enno Kell from Viljandi County who, being retired, had learned to use the computer which had enabled him to write down his life story.

The 12th Adult Education Forum „Adult education in the 100-year-old Estonia” was held on 17 Oct 2008 where the present situation was evaluated with the perspective of the changes necessary for innovative thinking within the society. Prior to that a pre-forum titled „Off the chest” had taken place in Luua in June.

At the end of November, the 4th Adult Learners' Forum (ALF) that had come into being in order to find an output for the positive experience and energy of the recognised learners, gathered. The counties' learners of the year and representatives of adult gymnasiums participated in the ALF of 2008. The participants made a proposal to disseminate the learners' success stories in village societies and study

circles to serve as role models for those who have not yet acknowledged the advantages of learning.

At the end of September a learning bus started its 4775 km journey, passing all 15 counties on its way, stopping in 64 places, and providing nearly 1500 people the knowledge about continuing training and learning possibilities. The bus always chose a small settlement for its stop to be able to share information about lifelong learning with the people with limited access to the respective information. In certain destinations workshops were held simultaneously to the bus activities in community centres.

A learning tram was on the move in Tallinn, named „Take pleasure in learning”, where the students of Tallinn Adult Gymnasium disseminated information about learning possibilities. Travellers had a possibility to solve education-related crosswords. The very best of them were given a free course at Tallinn Folk High School as an award. During the Day of a Free Book, 200 books, mostly on adult education, were distributed with the accompanying information about the idea of ALW with a purpose of encouraging people of different age groups to proceed in their learning.

Inspired by the theme of ALW 2008 „Intercultural dialogue – diversities together” the andragogy students of Tallinn University conducted a project of Estonian-Finnish learning ship on board of the Tallink ferry - Superstar. The Head of the Finnish Institute in Estonia, Jaana Vasama, introduced the similarities and differences of the neighbouring people. The photography student of Estonian Academy of Arts, Maria Aua, spoke about what kind of photographs should be taken while travelling and how it should be done. An objective of the learning ship was to introduce Finnish and Estonian cultures to lead us to the better understanding of other nationalities and people around us.

The 11th ALW took a step forward in its media coverage. Besides the articles about ALW activities in relevant daily and county newspapers, there were both TV and radio programmes and respective articles in the newspapers of rural municipalities. It included mostly stories of the local recognised learners and timetable of the learning bus. Andras also held a seminar for the editors of local newspapers on the issues of lifelong learning. The importance of the latter was unanimously admitted. It was a common idea that besides the information about courses and trainings, it would be inspiring to read about the changing careers and self-improvement of learners.

Looking forward to seeing you during the 12th Adult Learners' Week, 2-9 Oct 2009!

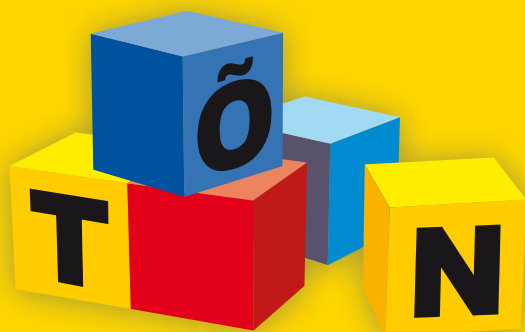

TÕNi koordinaatorite õpireis Sloveenia Täiskasvanuhariduse Instituuti.

Ülevalt vasakult: Ivi Sark Raplamaalt, Sirje Pauskar Pärnumaalt, Pille Tutt Jõgevamaalt, Merike Ojamaa Võrumaalt, Evelin Tiitsaar Haridus- ja Teadusministeeriumist, Heli Gescheimer Harjumaalt, Lehte Tuuling Lääne-Virumaalt, Gärt Filippov Jänvamaalt, Heli Kaldas Läänemaalt, Zvonka Pangerc Pahernik Sloveenia Täiskasvanuhariduse Instituudist, Ruth Elias Tartumaalt, Sirje Plaks ETKAst Andras, Mare Visnapuu Valgamaalt, Anu Virovere TÕNi ekspertgrupist, Viivi Lokk Tallinnast, Aivi Telvik Hiiumaalt, Tiiu Männiste Viljandimaalt, Meelis Kaubi Saaremaalt, Maire Merioja Ida-Virumaalt ning Tiina Kalvik Põlvamaalt.

Kandidaate aasta õppija, koolitaja, organisatsiooni ja omavalitsuse tiitlile saab esitada 15. juunini aadressil www.andras.ee.

Esita Sinagi oma kandidaat!

XII TÕN on 2.–9. oktoobrini 2009

XIII täiskasvanuhariduse foorum toimub reedel, 9. oktoobril 2009

Euroopa Komisjon on 2009. aasta nimetanud innovatsiooni ja loovuse aastaks.